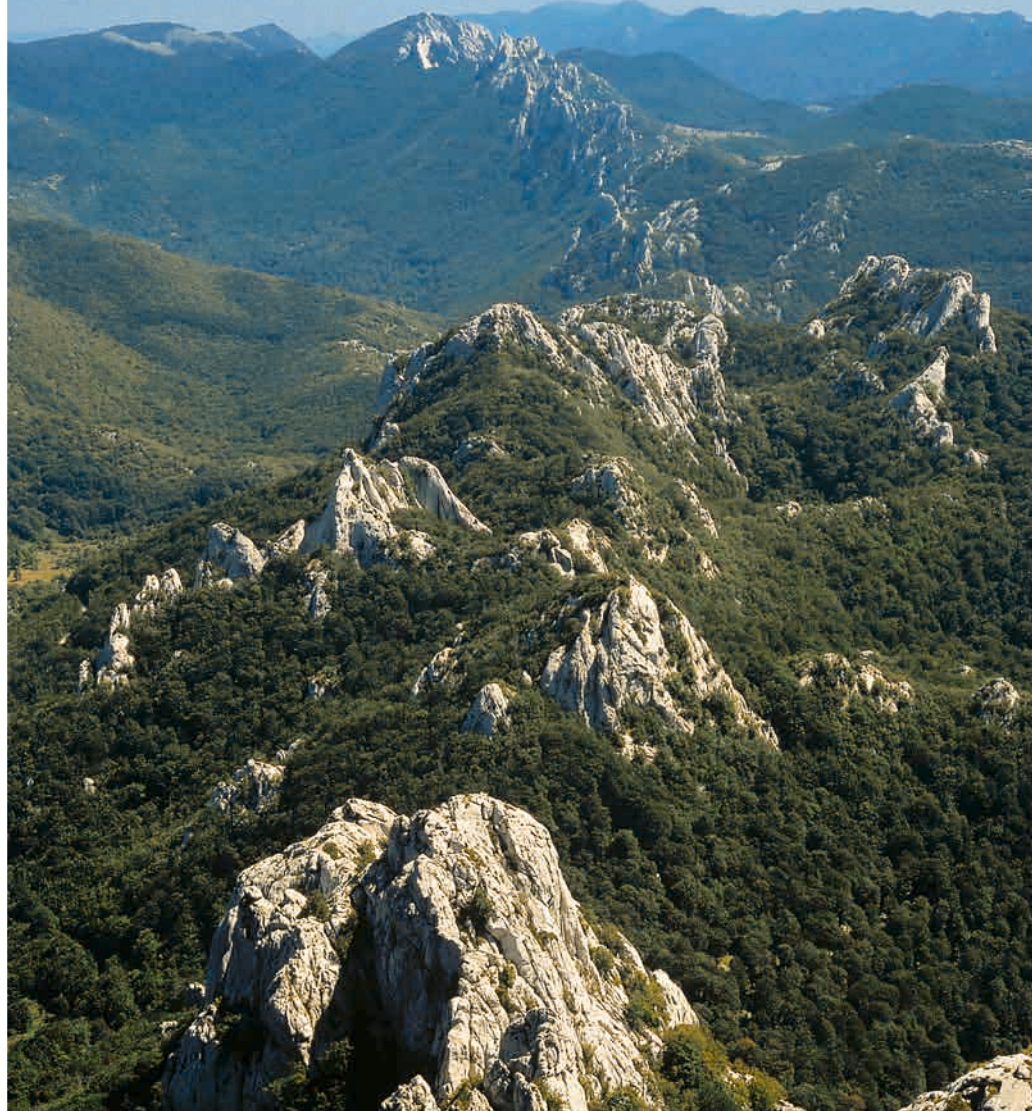

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 96

ISSN 0354-0650

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

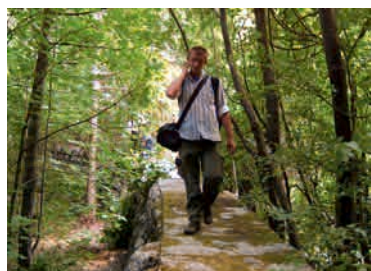

LIPANJ
2004
6

SADRŽAJ

HRVATSKI
PLANINARGodište **96**
VolumeBroj **6**
Number

Lipanj - June 2004

202 ŠUMARI - GRADITELJI

209 KANARSKI OTOCI

220 OBNOVLJEN JANKOVAC

224 DAN HRV. PLANINARA

ŠUMARI - GRADITELJI PLANINARSKIH PUTOVA 202

BRANKO MEŠTRIĆ

IZMEĐU DVIJE ŽELEZNICE 206

ŽELJKO REMAR

VULKANI KANARSKIH OTOKA 209

TOMISLAV SABLEK

ŽIVOT JE LIJEP 215

MIRO LAY

U SRCU PAPIKA OTVOREN OBNOVLJENI JANKOVAC 220

ALAN ČAPLAR

VJEČNI JANKOVAC 222

ZDRAVKO ŠPEHAR

DANI HRVATSKIH PLANINARA NA LOŠINJU 224

ALAN ČAPLAR

PREKRATIČEV PLANINARSKI DOM 226

VLADIMIR JAGARIĆ

KAMO NA IZLET: »KRAPEKOM« NA STRAHINŠČICU 227

PLANINARSKÉ KUĆE I PUTOVI 229

PLANINARSKI TISAK 230

TKO JE ŠTO U HRVATSKOM PLANINARSTVU:

DUBRAVKO BUTALA 231

PISMA ČITATELJA 232

VIJESTI 236

KALENDAR AKCIJA 240

SLIKA NA NASLOVNICI:

DABARSKI KUKOVI NA SREDNJEM VELEBITU, FOTO: ALAN ČAPLAR

PLANINARSKI I TURISTIČKI PUTOVI

ŠUMARI - GRADITELJI PLANINARSKIH PUTOVA

BRANKO MEŠTRIĆ, Zagreb

KAUDERSOV PUT

Svakome planinaru kad se nađe na poznatom prijevoju Vratniku ponad Senja, pogled odmami široka pučina dolje u dubini i prividna kamenita puštoš na otocima. Približite li pogled, pred očima će vam buknuti u svom svojem zelenilu Senjska draga. Zanimljivo je da je sve to zelenilo plod ljudskih ruku i da je još prije stotinjak godina čitava ta velična dolina bila pusta i kamenita, da su bujice harale i svakih nekoliko godina plavile Senj, a u nekim su godinama i senjski mrtvaci plivali poratom, jer bi bujica odnijela groblje. Velikim naporima šumara bujice su sanirane, strane ozelenjene i danas imamo ovu prekrasnu zelenu zavalu i brojne spomenike djelima ljudskih ruku.

Svima koji žele upoznati nešto novo predlažem da s ovog mjesta, s Vratnika, krenu nizbrdo pješice u Senj te na taj način upoznaju upravo ta djela i posebno Kaudersov put. Profesor Alfons Kauders (Zagreb, 1878. - 1966.) bio je šumarski stručnjak i pisac, tek posljednji od velikog broja šumara koji su svoj rad utkali u ovo zelenilo, a za nas planinare značajan je kao graditelj vrlo zanimljive građene staze, koja se iz samog grada Senja uzdiže do Rončević dolaca.

Iznad zelene Senjske drage

foto: Branko Meštrić

Najpogodniji način za upoznavanje Senjske drage je zanimljiv višesatni, no ne pretjerano naporan silazak s Vratnika u Senj. Mnogi ne znaju da odmah ispod motela na Vratniku, s parkirališta na jugoistok, kreće originalna trasa poznate Joze-finske ceste (dovršene još 1779.), te da je ta cesta dva puta mijenjala trasu kroz Senjsku dragu, pa stara trasa danas može poslužiti kao krasna šetnica.

Krenete li s Vratnika, već nakon manje od kilometra izbit ćete na poznatu cestu prema Stolcu, kojom se neki planinari koriste za prilaz na Jadičevu planu. Preporučujem da ne nastavite njome i da se po cesti vratite stotinjak metara do zavoja da biste u jednom prekrasnom docu obišli ostatke šumskog

rasadnika iz kojega su potekle mnoge sadnice kojima je Senjska draga ozelenjena. U rasadniku je izvor, a i nešto poviše njega nalazi se značajan izvor Milen. Silikatna podloga je rijetkost na Velebitu, a upravo zahvaljujući tome ovdje ima mnogo izvora pa se razvila i specifična vegetacija.

Dalje nam valja laganim spustom prema dolini i kad stignemo do planinarskog raskrižja kod Krajačeve vodenice, približili smo se polovici puta. Dvadesetak minuta lijevo, prekrasnom sutjeskom s nekoliko ponajvećih gradona (protubujičnih prepreka) i stranama učvršćenima običnim borom, vrijedi svratiti do planinarske kuće »Sijaset«. Za one sklonije civilizacijskim rješenjima čak nešto bliže nadesno, na samoj današnjoj cesti, poznata je gostionica Stric Luka o čijoj janjetini kruže priče među znalcima. Tu je i prilika za prekid hodanja ili možda početak u nekoj drugoj varijanti, jer se do ovog mjesta lako može prići automobilom.

Iako od planinarske kuće »Sijaset« postoji obilježena staza za Rončević dolac, mi ćemo se vratiti do spomenu-

tog raskrižja kod Krajačeve vodenice i nastaviti po originalnoj jozefinskoj trasi ostrim usponom kroz šumu sve do Rončević dolaca. To je oaza na visini od 400-450 metara, gdje je u teškim vremenima bilo utočište žiteljima ovoga kraja. Sada će poslužiti kao udobna zelena oaza prije nego se konačno uputimo nizbrdo Kaudersovim putom kroz onaj pravi ljuti krš.

Alfons Kauders vodio je Inspektorat za pošumljavanje krša u Senju od 1925. do 1934. godine. Pred kraj tog razdoblja, 1932. pokazalo se potrebnim sagraditi tvrdi, solidniji put iz Senja do

Rončević dolaca, te je sagrađena zidana staza duga oko 3 kilometra koja se penje jednolikim usponom uz tek jedan oštiji uspon u zavojima na početku. Negdje pri polovici puta treba obići Pišarolu, zanimljivu građenu nakapnicu, koja je jedina u ovom ljutom kršu mogla osigurati nešto vode za stoku. I konačno, pred kraj uspona, dva su izuzetna vidikovca na Senjsku dragu, s kojih pogled puca svom njenom širinom.

Šumarija Senj nedavno je dobro prokrčila stazu, a PD »Šumar« je, uz tek nekoliko mačeta i

Pred planinarskom kućom »Sijaset« u Sijasetsoj dragi foto: Branko Meštrić

kosira, uspješno izvelo promotivnu hodnju ovim šumarskim putem. Nadamo se da ćemo uskoro uspjeti obilježiti i ukazati namjericima na najznačajnije točke na putu. Namjera nam je poučnim pločama obilježiti cijelu Kaudersovu stazu te dostojno obilježiti velikim panoima sve tri ulazne točke na njoj i tako omogućiti turistima užitek šumske šetnje kroz ovaj prekrasni kraj, a istovremeno se odužiti graditeljima cesta i staza za njihov trud.

PREMUŽIĆEVA STAZA NA RABU

Hrvatski planinari dobro poznaju čuvenu vinsku velebitsku stazu koju po njenu graditelju uobičajeno zovemo Premužićevom stazom. Ona polazi sa Zavižana, omogućava lak prolaz kroz veličanstvene Rožanske kukove, potom izlazi na Alan, da bi ispod Šatorine i Budakova brda izbila nad Ravni Dabar. Čak i danas, uza sve moderne tehnologije, teško možemo pojmiti kako se Premužić, velik šumar i graditelj, uopće usudio ući u ovaj projekt. Ući i vrlo uspješno ga završiti.

Manje planinara zna da je i uzdužna velebitska cesta od Ravnog Dabra do Štirovače također njegovo djelo. A da se opet zadivimo neospornom umijeću graditelja, dovoljno je samo ući u područje Kukulina gdje će se svatko zaprepasteno upitati kako je kroz takav teren uopće bilo moguće provesti cestu.

Još manje planinara pak zna da na Rabu postoji još jedno djelo Ante Premužića. I to kakvo djelo! Staza je tako dobro napravljena da je čak predobra za planinare. No, nećemo to zamjeriti graditelju, jer staza i nije građena za planinare već za rapsko stanovništvo. Kroz godine mnoga je pastirska noga njome istjeravala stada na visoravan, drva u dolinu, a mnoga je đaćka noga njome dnevno prašila i po tri sata u oba smjera.

Staza počinje u Supetarskoj Dragi, nekoliko stotina metara sjeverno od crkve sv. Petra u istoimenom zaselku. Kreće se uz meliorirano bujično korito, kroz lijepe šume crnike, u stalnom laganom usponu koji traje oko pola sata. Iako i putem ima značajnih vizura i objekata, svakako pri kraju uspona treba zastati i posjetiti vjerojatno najveće stablo hrasta crnike na otoku Rabu, a možda i najveće u Hrvatskoj. Po priručnom »žniranac« mjenjenju, opseg mu je 475 cm ili, kako to šumari izražavaju, prsni promjer mu je oko 150 cm. Vrijedi to stručnije izmjeriti i obilježiti na licu mjesta.

Druga trećina puta vodi preko visoravni Kanat. Staza je tu gotovo ravna, ali i dalje izgrađena s marom i pedantnošću. I neznatna udubljenja od tridesetak centimetara brižljivo su nadzidana da se ne bi izgubilo na visini. Malo pretjerano, ali može se razumjeti ako se gleda sa stanovišta klesara koji treba prehraniti brojna gladna usta, a investitor spremno plaća. Od prirodnih fenomena, na ovom

dijelu puta valja obići pomalo nadrealni »kanjon« koji je nastao i još uvijek se širi nagrizajući debele naslage crvenice.

Nesumnjivo najatraktivniji je silazni dio puta s visoravni prema Loparu. Kad se izbije iz šume Fruge, odjednom pred očima pukne svom širinom čuvena kilometarska pješčana plaža u Loparu, Velebitki kanal iza nje i njegovo veličanstvo Velebit kao nenadmašna kulisa ovoj sceni. Staza se opet pravilno spušta u selo i završava doslovno na jednoj od najljepših plaža Jadrana. Kakav zgoditak nakon sata hodnje po ljetnoj vrućini!

Ovom prigodom spomenuo sam samo tri pješačka objekta koje su hrvatski šumari u svjetskom međuraću ostavili planinarima. Ima takvih objekata još mnogo, a svakom planinaru je znano da je i čuveni Leustek, čije ime nosi valjda najpoznatija staza na Medvednici, isto tako bio gradski šumar.

Premužičevo djelo na otoku Rabu

foto: Branko Meštrić

IVANŠČICA

IZMEĐU DVIJE ŽELEZNICE

ŽELJKO REMAR, Varaždin

Nedaleko od naselja Margečana spajaju se dva kraka potoka Železnice i tako sjedinjeni ulijevaju u Bednju prije njezinog ulaska u jedinstvenu sutjesku koju je prije nekoliko milijuna godina hirovita rijeka usjekla između brda Hamec (397 m), Oštre gorice (281 m) i Gradišća (324 m). Unutar klina koji tvore Ivanečka i Vidovečka Železnica diže se niz slikovitih vrhova pokrivenih gustim šumama i ispresijecanih dubokim jarcima kojima se provlače brzi planinski potoci.

Cijelo područje pokriveno je gustom mrežom šumskih staza koje, na žalost, nisu obilježene planinarskim oznakama ali su zato točno ucrtane na aktualnoj karti Ivančice (Z. Smerke, 1995.),

odnosno UTM zemljovidu Varaždinske županije - sektor Ivanec, WM4-9 (nakladnik Turistička zajednica Varaždinske županije, izrada SMAND).

Najbolje je krenuti iz Margečana, do kojeg postoje dobre autobusne veze iz Varaždina, te se preko prijevoja između Hama (679 m) i brda Hameca prebaciti u naselje Suhu Železnicu odakle stazom kroz Popov jarek i hrptom brda Oslovščaka (oko 400 m) lako dođemo na vrh Malog Siljevca (495 m). S njega se možemo spustiti u klanac Dugog potoka, te pokraj njegovog izvora (400 m) i strmim obronkom Topolja (500 m) doći na livadu uz potok Šumi. Do obližnje Preprutnice (499 m) i Vranjasovice vodi nekoliko staza. Odavde nam

Ispod Hama proteže se dolina Vidovečke Železnice

foto: Željko Remar

do Ivanca predstoji još oko sat i pol hoda, prvo kroz Ivanečku Železnicu, a zatim dobro označenim putem koji ispod kapele Svetog Duha u Prigorcu vodi do ivanečkih jezera. Ova zanimljiva staza može se, uz uvjet dobrog snalaženja na terenu, bez većeg napora proći u jednom danu.

Petstotinjak metara visoki vrhovi-blizanci Veliki i Mali Siljevec sa zapada zatvaraju slabo naseljenu dolinu Vidovečke Železnice. Međusobno su odijeljeni uskim, dubokim i uvijek vlažnim klancem. Dok je Veliki Siljevec (505 m) pokriven šumom koja nam zaklanja vidik, na njegovom desetak metara nižem »bratu« nalazimo sive kamene gromade, oštru travu i nisko hrašće svijeno pod naletima vjetrova. S vrha Malog Siljevca pruža se lijep vidik na središnji dio Ivančice i cijeli masiv Ravne gore. Daleko na horizontu naziru se plavičasti obrisi slovenskih planina.

Na ovaj slikoviti vrh dolaze samo rijetki ljubitelji prirode kako bi uživali u netaknutom skladu nazubljenih stijena i raskošnog planinskog raslinja. Zbog svojih jedinstvenih osobitosti Mali Siljevec možemo s punim pravom ubrojiti među najljepše vrhove na Ivančici.

Nasuprot Malog Siljevca, iznad dubokog klanca Dugog potoka, diže se petsto metara visoko Topolje. Ono je samo jedno u nizu brda koja kao da izviru iz razlomljenog trupa Ivančice. Prije sedamdesetak godina Topolje i njegovu okolicu obišao je naš znameniti geolog Mijo Kišpatić. Na to ga je potaknula pojava različitog vulkanskog stijenja na koje ovdje nailazimo.

Prilikom obilaska okolice Topolja jednu od tih stijena lako ćemo zapaziti. Neobično je lijepo tamnocrvene boje i gusto prošarana bijelim žilicama kremenca. U Ivanečkoj Železnici kažu da je to »krvavi kamen«. Sačuvana je zanimljiva priča o njegovom postanku koja nam govori kako je nekada davno u bespuću ovdašnjih šuma brat ubio brata, a okolne stijene obojile se prolivenom krvlju.

Na Topolju možemo vidjeti i druge privlačne geološke pojave. Dvije špilje, nazvane Stanovnik i Kujsnica, pravi su izazov za radoznale planinare. Ona prva, smještena iznad izvorišta Dugog potoka, sada je već jako urušena, a o drugoj znamo samo ono što je prije sedamdeset godina objavljeno u »Varaždinskim novinama«. Tada je

Alpski ugođaj Malog Siljevca

foto: Željko Remar

zabilježena i priča o zmajevima koji su protjerali ljude iz špilje Stanovnik i oni su se u paničnom strahu zavukli u obližnju Kujznicu.

Godinama su rudari iz ivanečkog kraja stazom uz Dugi potok pješčili do ugljenokopa kod Zajezde, smještene na drugoj strani planine. Oni i danas vole pričati o tome. Kažu da su na posao odlazili rano ujutro, mnogo prije svitanja, a kući bi se vraćali istim putem, nerijetko i po mraku. Ljeti je to bez obzira na daljinu bila ugodna staza zasjenjena gustom šumom, ali zimi, kada bi se voda iz brojnih izvora zaledila i stazu prekrilo debeli sloj leda, trebalo je uložiti mnogo truda da se ovuda prođe neozlijeđen. Danas se stazom uz Dugi potok sve više koriste varaždinski planinari jer im je prikladna za obilazak drevnog Milengrada, Male Ivančice, Malog Siljevca i potoka Šumi.

Sjeverozapadno od Topolja, neposredno iznad Ivanečke Železnice, smještena je petnaestak metara visoka stijena Vrana pećina. Jedna je u nizu naših premalo poznatih prirodnih znamenitosti.

Ova osamljena siva litica viri iz šumom pokrivenog hrpta brda Vranjasovice. Promatranja iz daljine nalikuju kiklopском zidu neke prastare utvrde. Nakon što su prije dvije godine Vranu pećinu obišli varaždinski planinari i o njoj obavijestili javnost, poznati varaždinski alpinist Mario Rodeš u stijeni je označio prve penjačke smjerove.

Najviši dio Vranjasovice, Vrani vrh (oko 500 m), okružen je prozračnom bukovom šumom i razbacanim skupinama stijena okićenim grmovima borovnice, lovrorčice i veprine. U vodom ispranom sivom kamenu stvoreni su oblici koji više priliče nekom krškom podneblju nego li pitomom krajoliku Hrvatskog zagorja.

Ispod Vranjasovice proteže se dolina Ivanečke Železnice. Ona je jasno određena slikovitim brdima nanizanim od Prigorca prema sjeveroistoku. Obito je lijepa njezina južna strana. Tu se dižu Preputnica, Vranjasovica, Topolje, Gula (471 m), Obročica (437 m) i Oslovščak. Na sjevernoj strani dolinu nadvisuju brdo Dubovec (470 m) s kapelom Svetog Duha na vrhu, Babina gorica (427 m),

Šumom zaklonjeni vrhovi kriju slikovite skupine stijena foto: Ankica Remar

Drenovec (400 m), Bobišće (336 m) i Kamena gora (289 m). S istoka je zatvara brdo Hamec, a na zapadnom kraju smjestilo se naselje Prigorec.

U Ivanečkoj Železnici još se ponegdje može naići na staru trosku i tragove željezne rude. Nije poznato tko je rudu kopao i kada su radile topionice. Sačuvalo se samo ime Železnica. Pojavom željezne rude u ovom kraju bavilo se u posljednjih stotinjak godina nekoliko naših znamenitih geologa ali, na žalost, bez značajnijih rezultata.

Mnogo više sreće bilo je sa smeđim ugljenom. Prvi pouzdani podatak o njegovom postojanju na području Ivanečke Železnice nalazimo u knjizi varaždinskog profesora Julija Jankovića »Pabirci po povjesti Županije varaždinske« (1898.) gdje se navodi da je »kamenom ugljeglje« u Vučjoj jami iza brda Drenovca krajem 18. stoljeća proučavao županijski fizik Ivan Lalangue. Od polovice devetnaestog stoljeća pa sve do Drugog svjetskog rata jedna je belgijska tvrtka vadila smeđi ugljen u danas već zaboravljenom rudniku »Karl i Gustav«.

Iznad Ivanečke Železnice povremeno se diže stup lepršavog dima. To gori »vuglenica«. Ovaj kraj je odavno poznat po proizvodnji kvalitetnog drvenog ugljena ili »vuglenarenju«. To i nije čudno s obzirom na to da je Ivančica izuzetno bogata šumama. Za mnoga domaćinstva »vuglenarenje« je nekada bilo značajan izvor prihoda. Danas se ovim poslom bavi još samo nekoliko ljudi. Tek toliko da se ne prekine obiteljska tradicija.

Pogled na vrh Topolje

foto: Željko Remar

PUTOVANJA

VULKANI KANARSKIH OTOKA

TOMISLAV SABLEK, Požega

Kanarsko otočje geografski pripada Africi, premda je od južnog ruba Maroka i afričkog kopna udaljeno 115 kilometara prema zapadu. Prije 20 milijuna godina izdiglo se vulkanskim erupcijama iz mora sedam otoka od kojih je najveći, a možda i najzanimljiviji Tenerife (2057 km²). Postoji i mišljenje da su otoci zapravo ostaci zapadnih vrhova gorja Atlasa koji su ostali stršati iz mora nakon postupnog odvajanja Južne Amerike od afričkog kopna, a istraživači bujnije mašte spominju i Atlantidu.

Glavno obilježje ovih otoka je potpuno vulkansko pejzaž s obiljem stjenovitih vrhova, dubokih pukotina, strmih stijena, špilja i prema moru nagnu-

tih plodnih dolina. Najveći otok, premda ipak razmjerno malen, ima čak tri različita klimatska područja. Jugozapadni dio je subtropski s mnogo sunca i topline, sjeverni dio je hladniji zbog vlažnog vjetra s Atlantika (»zemlja u oblacima« s puno kiše) a iznad 1500 metara je »zemlja iznad oblaka« s oštrom planinskom klimom i snijegom zimi. Klimu obalnog područja zovu »vječito proljeće«, što treba zahvaliti ogranku golfske struje.

Plaže su potpuno neprikladne za kupanje. Nekada, rijeke užarene lave u dodiru s vječito nemirnim i hladnim Atlantikom, stvorile su teren crnih oštih grebena za koje čak i vodiči priznaju da su opasni za kupanje. No i tome se može doskočiti:

Montaña de Talavera, El Palmar sedlo

foto: Tomislav Sablek

Nacionalni park Las Candelas nalazi se u središnjem dijelu otoka

Španjolci su iz Sahare brodovima dopremili pjeesak i svaki zgodniji zaljev danas ima pješčanu plažu i sve pogodnosti potrebne turistu.

Prema klimatskim uvjetima i vegetacija je raznolika. U jugozapadnom subtropskom pojasu rastu kaktusi, palme i specifično drvo »drago« (*dracena draco*), zapravo jedna vrsta kaktusa. Na sjeveru otoka pod vlagom pasatnih oblaka već u nižim predjelima su guste, jedva prohodne šume lovora i grmlja s povijušama. Između 1000 i 2000 metara rastu kanarski borovi koji su poput naših, osim što su im iglice nešto duže. S daljim usponom borova je manje i imaju grmolikiji oblik, dok su iznad 2700 metara samo grmovi oštrog lišća i trave.

Nekada su Kanarskim otocima lutali veliki psi sabljastih zubi, po kojima su otoci i dobili ime (pas - latinski *canis*), ali su nestali. Uvezeni su i na slobodnom žive mufloni, kunići i bezopasni gušteri. Najpoznatije ptice su svakako kanarinci, čije perje je sivozeleno. Uz obalu ima puno grlica i galebova.

No mi smo došli vidjeti brda, pa zato krećemo od Playa de las Americas uz obalu prema sjeverozapadu u Teno gorje. Duž puta nas prate pustinski pejzaži davno ugaslih vulkana i smrvljene lave, a teren je pun kaktusa i bodljikavog grmlja. U tom okolišu ističe se vrh Conde (1000 m) sa strmom vulkanskom stijenom. Uz plantaže palmi spuštamo se postupno do mora u Puerto Santiago, odakle je upravo zastrašujući pogled na Los Gi-

gantes - ostatke vulkanske aktivnosti prije 15.000 godina. Te se crne stijene dižu okomito iz mora u visinu od 600 metara.

Od Santiago de Teide počinje Tena gorje. Sama visoravan nije pusta nego je puna vinograda i plantaža palmi. Vrhovi planina, ostaci vulkanskih kratera, goli su i pusti. Nezaboravan je pogled na Teide i sam vulkan Pico.

Zanimljivo je pogledati planinsko mjesto Masca i okolne vulkanske stijene, a zatim nastaviti zavojitom cestom uz Cumbre da Masca kroz centralni masiv Tena. Ulazimo u predio Teno Alto, čiji je vrh Baracan visok tisuću metara. Pješačke staze su dobro uređene i označene, ali usprkos jeseni ovdje je temperatura 30°C, pa treba ponijeti dovoljno pitke vode. Prolazeći dalje između davnih vulkana, eto nas na prijevoju El Palmar. Sa sedla polazi put za vrh Baracan. Prema zapadu se posebno ističe Montana de Talavera s oštrim vrhom visokim 745 metara, a u plavetnilu Atlantika i obližnji otok La Gomera. Stijene su crvene, jer je vulkanska erupcija lave donijela dosta željeza, koje je tijekom vremena prešlo u željezni oksid crvene boje. Preko El Palmara pušu jaki vjetrovi koji nose maglu i prašinu.

Sa sedla se spuštamo na obalu prema Buena Vista del Norte i nastavljamo do lučkog grada Garanchicoa. Bila je to najrazvijenija luka na sjevernoj obali sve dok je 1706. godine nije posve uništila erupcija vulkana Pico Viejo.

Dalje uz sjevernu obalu nižu se plantaže palmi, a po strmim obroncima nekadašnjih vulkana na staloženom pepelu posađeni su vinogradi čije vino po teku podsjeća nas naša dalmatinska vina. Središte tog vinorodnog kraja je Icod de los Vinos. U brojnim vinarijama nude vino, ali nas put vodi do *Drago Milenario*, golemog kaktusa koji je navodno star oko 3000 godina. To najstarije drvo na otoku posebno je čuvano i razgllašena je turistička točka.

LAS CANADAS DEL TEIDE

Kao čitavo otočje, tako je i najviši vrh Pico del Teide (3715 m) vulkanskog podrijetla. Smatra se da se prvotni vrh vulkana urušio te da je tako nastao krater *Las Canadas* promjera 17 kilometara, najveći krater na svijetu. Rubovi kratera su još uvijek okomiti i visoki preko 500 metara. Kasnijom erupcijom nastali su vulkani Pico Viejo (3134 m) i najviši Pico del Teide, koji je posljednjom erupcijom izbacio puno sumpora, pa su mu i ljeti vrh i krater gotovo žuti.

Polazimo u svitanje strmim usponom kroz pejzaž lave, kaktusa i bodljikavog grmlja. Na 1400 metara je najviše kanarsko naselje Vilaflor. Tu se već osjeti svjež planinski zrak, a postoje i izvori s mineralnom vodom. Strmim usponom prolazimo kroz lijepu i staru borovu šumu, uz lijepe vidikove na dolinu i Atlantik te na otok La Gomera. S visinom, borova šuma postaje sve rjeđa i prelazi u nisku crnogoricu i grmlje.

Drago Milenario

foto: Tomislav Sablek

Na 2050 metara smo na rubu kratera Boca del Tauce. Sada se pejzaž potpuno mijenja. Ulazimo u krater vulkana Teide, koji stvara zadivljujući, ali i zastrašujući osjećaj. Nalazimo se usred prдавne zemljine erupcije, usred ogromnog polja skrtnute lave. Impozantan vrh Pico del Teide je ravno pred

nama, a njegova žuta kapa para plavetnilo neba. Blago nagnuti krater u gornjem dijelu ima još mnoštvo monolita koji su nakon erupcije ostali stršajući u moru magme, a atmosferilije ih nisu uništile zbog čvrstog sastava. Nazivaju ih Los Roques de Garcia, a najveća okomita stijena nazvana je La Catedral. Donji dio kratera je grub vulkanski pijesak nastao uslijed erozije.

Pod sam vrh na 3555 metara vozi žičara, a dalje vodi uska staza, ali i za to treba dozvola iz Puerto de la Cruz koja se plaća. Čitav krater je zadivljujući, a posebno su zanimljive Roques - gromade preostale od prijašnjih erupcija. Za vedrog vremena, a to su jutro i prije podne, vide se gradovi uz more, sivi Atlantik, Tena i Anaga gorje i bliži otoci. Ponijeti komadić lave strogo je zabranjeno, ali se u suvenirnici ipak može kupiti. Tako se uči turizam!

Nastavljamo prema sjeveru cestom koja vijuga grebenom otoka na visini od 2100 metara. Cesta prolazi pokraj planine Montana Blanca (2750 m) koja je to ime dobila po svijetloj boji lave s puno sumpora. Slijede pusti vrhovi ugaslih vulkana, ali je sve manje stijena. Na Montana Izana (2686 m) su zgrade *Observatorio astronomico del Teide*, jer na toj visini odlične su mogućnosti za promatranje svemira. Spuštajući se grebenom postepeno dolazimo na velika prostranstva

Crno vulkansko stijenje posvuda

foto: Tomislav Sablek

krupnog vulkanskog pijeska svijetle boje, što su ostaci smrvljene lave i vulkanskog pepela. U blizini su i Montana de Iguegue (2269 m) te Montana Ayosa (2078 m).

Sunce nemilosrdno peče, premda je već kasno poslije podne, a pogled na more vuče nas prema obali. Puni vulkanskih dojmova krećemo u dolinu prema Güimaru i moru!

ANAGA - KIŠNO GORJE

Prognoza vremena najavljuje kišu. Dobro, pa onda idemo na kišno gorje. Put nas vodi prema Anaga gorju u čijem podnožju je grad Mercedes. Tu počinje uspon kroz gustu borovu šumu, a čim se više uspinjemo prevladava lovor, čija stabla su velika i krošnje guste. To je zapravo ostatak sup-tropskih šuma koje su nekada zahvaćale sjevernu Afriku. Ovdje su se prilagodile i opstale premda ih je već prije milijuna godina drugdje nestalo.

Za razliku od juga i pustinje, ovdje je sve svježije i zeleno, pa se planina s pravom zove Monte verde (Zelena planina). Povijuše i bodljikava šikara onemogućuju slobodan prolaz šumom, nego su prokrčeni i uređeni putovi do planinskih kuća i do obale. Uz put nailazimo na vidikovce (Mirador). Tako je od Crus de Carmen nezaboravan vidik na visoravan La Lagunu sve do vulkanskog predjela Teide. Dalje prema sjeveru nailazimo na Mirador

Pico del Ingles, odakle se pruža najljepši vidik na Anaga gorje. Kraj je izrazito siromašan te osim stada koza i malih obrađenih terasa nema ništa. Ljudi je malo, a i s njima se teško uspostavlja kontakt.

Tog dana vrijeme nas nije iznevjerilo. Oko podne se naglo naoblačilo i počela je padati hladna i gusta kiša nošena sjeverozapadnjakom. Odlučili smo se za povratak, ali ipak smo zadovoljni, jer smo vidjeli i prošli Anaga gorje i njegove kišne šume.

SVETI NIKOLA, VRH HVARA

SVE ZBOG LAVANDE!

ZDRAVKA ČULIG, Samobor

Ima li što ljepše nego doći na more i baciti se u njegove dubine pa plivati i plivati...? Pa zašto onda u rano jutro, kad sunce na izlasku već priži krećemo uzbrdo, sve dalje od mora?

Odgovora ima raznih, kao ono: »Jednom planinar, planinar zauvijek!« ili »Planinar u planinama, planinar i na moru!«, ali, ovaj put se radilo o zovu lavande! Stari grad na Hvaru, bonaca na moru, planinari u gojzericama.

Autobusom stižemo do sela Svirča, obilazimo crkvu i zvonik pa našim poznatim tempom, prebrzim za one koji bi i slikali, dalje, markacijom za Svetog Nikolu, najviši vrh Hvara. Slikam zanimljive biljke uz put: kupine i nar, divlji luk a i razno nepoznato bilje. Opet se ljutim sama na sebe što ne

Lavanda na Hvaru

foto: Zdravka Čulig

proučavam dovoljno floru, bar onu najčešću u Hrvatskoj. Kad vidim, skupina je ipak stala u

Stijene na putu od Sv. Nedjelje prema Sv. Nikoli

foto: Zdravka Čulig

Uz planinarsku stazu

foto: Zdravka Čulig

hladu stare masline, a Vlado provjerava imaju li svi šešire, jer inače ništa od uspona. Krećemo dalje cestom, pa stazom uzbrdo.

I eto lavande! Prolazimo uz suhozide iza kojih se na vjetru njišu buseni blijedo-ljubičastih cvjetova punih leptira i raznih kukaca. Nema druge, moram ući u polje mirisnih stabljika dok sunce grije, cvrčci cvrče, a bumbari zuje. Pokušavam slikati neke leptire, ali me ne slušaju. Kad se dovoljno približim, uvijek zbrišu pa me cure požu-

ruju da izađem iz potencijalnog staništa zmija. Prolazimo uz napuštene kamene kućice, uz pomisao i želju da su naše pa da možemo stalno uživati u lavandi.

Počinje nešto strmiji uspon, uz čemprese savijene vjetrom i drveće ogoljelo vatrom. Na otocima najgori su požari koji uništavaju stogodišnja stabla i mukotrpan ljudski rad. Dolazimo do hrpta, otvara nam se pogled na drugu, strmiju stranu Hvara i more prema jugu. Dolje u dubini vidimo Sv. Nedilju i njezine vinograde, na moru Šćedro gdje ćemo noćiti, pa Pelješac i Korčulu, te Lastovo i Lastovnjake kamo smo se uputili. Divimo se Jadranskom moru i njegovim otocima.

Stižemo na vrh. Tu su kapelica i velik križ. Odmaramo se i uživamo u vidiku. Ali ni na vrhu ne može bez cvijeća - prekrasan ljubičasti čičak procvao je sigurno baš za nas. Blagica mi pokazuje svoju gojzericu, svu u sitnim čičcima, neka se vidi da planinarimo po Dalmaciji.

Nakon obaveznog slikanja počinje silazak, dosta strm, mimo stijena koje izgledaju kao kamene orgulje, pored velike špilje u kojoj je staro, na-

Sv. Nedilja iz ptičje perspektive

foto: Zdravka Čulig

pušteno groblje Sv. Nedilje sa zvonom i bunarom. Nismo mogli odoljeti, pa smo pozvonili nekoliko puta i napili se vode. Put nas je vodio dalje kroz vinograde, uz suhozide i, napokon, kroz uske uličice samog mjesta do naših brodova u luci, pa opet na minus dva metra nadmorske visine, u potpalublje.

I zašto smo to sve činili...? Neki bi možda i zbog bevande, ali mi smo radi lavande!

Pogled s vrha prema Braču

foto: Zdravka Čulig

PLANINARSKI DOŽIVLJAJI

ŽIVOT JE LIJEP

MIRO LAY, Đakovo

»Želim ti puno sreće u godinama što slijede! Neka ti budu ispunjene suncem, vjetrom, planinama i morem, uglavnom čudesima« - pisalo je na zadnjoj rođendanskoj čestitci. Moja mlađa kćer zaželjela mi je ono što sam si uvijek želio.

Čin prvi. Bilo je tek nekoliko minuta prije ponoći kad smo bili spremni za polazak. Duga vožnja od Osijeka i Đakova, istina, sad malo skraćena novim dijelom auto-ceste do Kapele, zahtijeva određenu kondiciju, a kad se tome doda dopodnevna runda uobičajenog posla, eto nas tako kasno u Krasnu, pa baš krasno!

Auto smo jedva uparkirali, čak raskopavajući lopatom snijeg, za njegovo vikend-prebivalište. Onda slijedi pola sata ruksaka, presvlačenja, zadnji sendvič, prepravci, popravci, pregled čeonih

svjetiljki koje znaju baš tada tvrdoglavo prekinuti svoj besprijekoran rad. Sve u svemu, minutu po minutu, ponoć se približavala, a nas je čekalo otprilike pet sati kroz snijeg i pun mjesec do Lomske dulibe. Debeli je bio spreman, uključio je svoj moćni, blago nasmiješeni lampion, a mi tek što nismo krenuli. Sad će ponoć. Skije su na nogama. Samo poneki lavež, inače tišina. Klizali smo uzbrdo. Korak do koraka, ali sigurno i uporno.

Mjesečina je bila na rubu vjerojatnog, a naše svjetiljke nisu bile potrebne. Svjetla u šumi bilo je dovoljno za bezbrižno kretanje. Put smo poznavali, sve je bilo kako treba. Bilo je oko tri poslije ponoći kad smo se zaustavili zbog kocke čokolade i zbog krajolika koji se neće skoro zaboraviti. Bili smo na Jezerima, snijeg se ljeskao na mjesečini u

Uspon na velebitske vrhunce

foto: Miro Lay

milijunima sitnih zvjezdica i nas troje zurili smo u tišini opčinjeni krajolikom posutim mjesječevim svjetlom. Kako vjerovati da je ovo stvarnost? Velebit nam je pokazivao svoje najintimnije dijelove u punom sjaju. Otkrio se u snu. Upijali smo.

Šutnja. Nastavili smo pod vanzemaljskim svjetlom preko Jezera prema šumi u pravcu Rajinaca. Iako bez marke, znali smo točno kamo idemo. U šumi svjetlo, svjetiljke šute, kao u nekoj čudnoj bajci, nestvarnoj igri. Noć koju ću još dugo, dugo pamtiti. Nezaboravne igre svjetla i sjene kroz krošnje visokih smreka. Silaz prema Lomu, izlazak na cestu, gotovo kao dan, mjesec još uvijek isti, velik i moćan. Tada kuća u Velikom Lomu, pet sati ujutro, mjesočina. Na stolu Nevenova poruka od prije tjedan dana, smiješak mi je duši.

Marina i Dalibor trude se oko vatre, a ja tonem u maloj sobici prema dubinama sna, žalostan što odlazim iz ovoga divnog svijeta. Ah, kako je život lijep! Iz Loma čuo se lavež lisice... Nešto poslije osam već smo bili na nogama, slijedi spremanje, pa preko Lubenovačkih vrata prema Alanu i dalje u srednji Velebit.

Čin drugi. Bili smo troje, Nikolina, Marina i ja. Već gotovo po običaju, noćna tura, ovaj put iz

Tuka do Janjčarice. Snijega kao u priči. Na Janjčarici otkopavamo gornji dio vrata za ulazak. Ložimo vatru i još dugo uživamo u toplini i priči. Sutra ćemo do Bjelolasice, pa onda poslije još trkom na Velebit. Jutro je otpočelo maglovito, ali vidik je bio dovoljan. Prognoza za popodne loša, najavljen je veći snijeg. Vjerujem da ćemo do tada biti uz toplu peć ili u autu, pa zato čilo krećemo prema Vrbovskoj poljani.

Snijeg je dubok i svjež, ali ide polako, vučemo se prema Bjelolasici i jedva čekam da se počnemo uspinjati prema grebenu. Kratimo zavoj ceste prepoznajući markirani put, pa se vraćamo na cestu i onda konačno skretanje lijevo prema gore. Još jedno presijecanje šumske ceste i uspon postaje strmiji. Pahuljice se pojavljuju, isprva tek tu i tamo, a onda vrlo brzo sve češće i krupnije.

Tek je podne, ali ono najavljeno za popodne i predvečer počinje. Pomislim hoće li biti problema, ali procijenim da smo do skloništa brzo, pa ne treba brinuti. Marina nije bila na Bjelolasici i želimo joj to priuštiti, desetak minuta odmora u meni dragom skloništu, ovaj put nažalost bez onog divnog pogleda. Bijeli tepih je sve dublji, pa skije propadaju duboko, uspon je sve strmiji, greben sve bliži. Naišli smo na križanje, nisam kod same mar-

ke nego par metara iznad, ali mi se ne ide dolje, pa vičem Marini da pročita snijegom pokrivene ploče. Govori da gore piše vrh, a prema dolje - kuća. Vrh, razumijem, tamo idemo, ali kakva kuća dolje!? Što je to? Ne znam za takvo križanje, niti za kuću negdje dolje. Možda ona šumarska, uz cestu, tamo sam jednom prespavao. Možda je to!?! Do skloništa se ide preko grebena. Takve staze nema na mojoj karti, da ide odavde izravno prema skloništu, toga nije bilo. Zato odlučno krećem gore, na greben.

Snijeg pada gusto i sve jače. Idemo strmo u cik-caku, propadamo sve dublje. Zadnjih stotinjak metara idemo polako, polako. Dok ovo pišem, pokušavam usporiti sjećanje, korak po korak vraćam se u taj čas. Izlazim iz niskog šiblja na greben, kao da sam stao pred brzi vlak vjetar me udari u prsa, zaglavinjam i brzo navlačim kapuljaču, zatvaram zip na vjetrovki. Šiba me u lice sitnim snijegom kao iglicama. Uronio sam u gustu maglu, oblak, vidi se svega nekoliko metara. Nazirem stup, putokaz prekriven ledom. Skidam ga rukavicom i odmah osjećam leden dodir na prstima. Stišćem prste, saginjem se, okrećem od vjetra i odmah idem

dalje prema skloništu. Samo pet minuta desno po grebenu. Još samo pet minuta. Pet minuta!

Vidljivost nije veća od desetak metara, možda i manje na mahove. Djevojke me slijede, napredujemo - nekamo. Marina se glasa negdje iza mene, ne čujem skoro ništa od vjetra, snijega i kapuljače. Hući, šiba, pada. Netko je ugasio svjetlo, ništa ne vidim. Onda shvatim što mi Marina pokušava reći, bolje je vratiti se, vratiti se. Kratko promislim, slažem se, pametan prijedlog, pogotovo kad drhtim i tresem se od hladnoće. A u ovom paklu neću pronaći ni svoj prst pred nosom.

Okrećem se, vjetar divlja, ti bokca, pa kud sad? Ugledam trag skija i pojurim njime, koliko smo otišli od putokaza!?! Pedeset, sto metara? Već nakon par metara nema više traga, a ne vidim ništa. Nema ničega. Opet Marina viče da idemo dolje, u šumu gdje manje puše. Prijedlog je u tom trenu izgledao smislen, naići ćemo na svoj trag svakako. S lijeve strane vidim, nazirem nešto što bi moglo biti šuma ili nešto slično. Sjurit ćemo se makar do ceste, to nije problem. Krenem prema dolje u zavrzlamu šiblja i granja. Provlačim se, spuštam se bočno, sporo i smrznuto, vidik nikakav, a vjetar

Svitanje

foto: Miro Lay

mi divlja u lice. To sam tek kasnije shvatio, kako u lice sad odjednom, a trebali smo biti u zavjetrini. To u tom trenutku nisam shvatio, htio sam pobjeći iz pakla. Samo to. Njih dvije sporo za mnom.

Hladno je. Zar se to vrijeme toliko pogoršalo u zadnjih deset-petnaest minuta? Zastao sam tresući se od hladnoće i koječega drugog. Nešto mi se uvuklo pod jaknu, gledam Marinu kako očajno sporo silazi i shvaćam da sam sve nervozniji, u mene se zavuklo nešto opasno i opako. Sjetim se da imam novi sat s kompasom, imam i komadić karte, za prvu ruku kopirani ovaj dio svijeta. Možda je sad vrijeme za isprobavanje? Namučim se zadižući rukav, pa onda tiskajući dugmad na satu, stalno stišćem ono što ne trebam, no ipak izniknu plesajuće brojke stupnjeva. Što je sad to? Šala? Pokazuje nulu na krivoj strani. Obratno. Najednom se ne snalazim, ne vjerujem, otkud, kako? Ma k vragu i kompas, idemo dolje.

Samo sam silno želio sići s ovog paklenog mjesta. Ne znam što me spopalo, kako da nisam povjerovao kompasu, kako sam tako slijepo vjerovao da nisam pogriješio? Uporno smo silazili, a nisam uspio prepoznati nijedan djelić terena, našeg traga nigdje, snijeg padao i padao, a bilo je tek oko dva popodne. Išli smo široko lijevo, pa desno, pa onda opet lijevo, još uvijek sam se sasvim nestvarno nadao da ću ugledati stari trag. Ništa. Samo sve dublji snijeg i spust neuobičajeno dug za našu zapadnu stranu kamo smo mi htjeli sići. Onda opet gledam na kompas, karta se raspada od vlage, a sprava opet pokazuje isto, čudno, kao da stalno

idemo u suprotnom smjeru. Ludost.

S brade i brkova vise mi ledene tvorevine, zaboravio sam kako izgledam, ali zato tvrdoglavo idemo dalje i dalje u nepoznato. Postaje mi konačno jasno da ovo nije ono što sam htio, počeli smo lutati. Negdje u dnu mene sitna, ali jasna, pojavi se zvijer, neki je zovu imenom - panika. Strah ispruži pipke želeći uspuzati po meni. Osjetio sam da kreće u osvajanje mene cijelog. Postao sam meta. Navala nekontroliranih osjećaja pokrene oblikovanje jasne riječi. Umalo mi ne ispadne ono poznato - Bože pomoz mi!

Noge mi se ukoče, stanem, pogledam oko sebe, vrisnem u sebi, oko mene dubok snijeg, snijeg koji pada sve jače, šuma, nepoznato, nigdje ništa. Ako tu misao koja je navalila iz mene i izreknem, gotov sam, procijenio sam. Smijem li se prepustiti bilo kome? Smijem li očekivati pomoć? Bilo bi lijepo, bilo bi divno zajauknuti, pomoliti se, pa da uskoro bude sve gotovo. Ali, stresao sam se od grozne jave, nema pomoći, nema molitve, postojimo samo nas troje, hladne činjenice, hladna zbilja, razum i snaga. Samo mi i naše mogućnosti, samo snijeg i mi. I pustoš. Sjetio sam se pilota i leta po instrumentima, kad je vidljivost nikakva.

Sjetio sam se da sam se grozio takvih pomisli. Upravo sam to i napravio, nisam povjerovao instrumentu, vjerovao sam samo sebi. Uхватili smo lagani ritam, idemo nekamo, šutnja nas je zaokupila. O čemu sad misle cure? Naišli smo na nekakav put, sitno se još ponadam da možda bude neki od naših, ali brzo me to prođe, ne znaš gdje si. Ne znaš. Teško se pomiriti. Vrlo teško. Onda nabasamo na tablu na kojoj piše »Kula«. Došli smo s Kule, idemo suprotno, to je dobro, idemo lagano nizbrdo, to je isto dobro. Nekamo ćemo stići, jednom, nekad. Prvi put se pojavila misao da ćemo završiti u Vrelu, ta me misao blago obradovala, ali još je bilo u meni toliko sumnji i strahova da mira nije bilo. Dugo je to sve trajalo. I kako smo mogli završiti na suprotnoj strani? Odgovora nije bilo i to me patilo i mučilo. A što ako smo otišli prema Ravnoj Gori ili prema Jasenku? Ili tko zna kamo

već, crv je ponovo počeo puzati po meni. Svaka misao je gubila tlo pod nogama, ništa nisam mogao suvislo izgraditi u sebi. Ostalo je samo hodanje.

Marina me tiho upozori da će skoro mrak. Jedini odgovor koji sam skupio bio je - ne govori mi ništa! Mračak, pa mrak, tiho, snijeg gusto pada, prtimo na skijama gotovo već do koljena, spori smo, spori do bola. Krajolik se ne mijenja, redovi tamnih smreka s bijelim kaputima mirno promatraju naš mimohod i muku. Šutnja. Počeo sam praviti planove za bivak. Nemam vreće, samo nešto malo presvlake, malo čokolade i koja jabuka. Rukavice su mi davno mokre, pa navlačim preko fli-sanih i navlačne. Malo je ipak toplije. Ali osjećaj hladnoće nije zamijenio spokoj, izgubljen sam, samokontrola mi popušta, samopouzdanje se survava prema nuli. Kao da osjećaju što se u meni zbiva, moje kolegice se bore umjesto mene u snijegu. Izmjenjuju se na čelu dok ja lagano pratim, jedva i to. Prepušten gomili negativnih čuvstava koja su se sručila na mene nisam sposoban za akciju. Srećom, lavice su ispred mene. Sreća moja. Valovi krivice i beznađa izviru iz mene. Moram hitno nešto poduzeti, inače ćemo svi loše završiti. Nešto poduzeti u sebi, sa sobom.

Nakon dugih sati i sad već vrlo dubokog snijega, učinilo mi se da na obzoru, kamo smo se uputili, nebo postaje svjetlije? Prozborim tu pre-

divnu sumnju, a Nikolina mi potvrdi da je možda tako. Možda. Prošlo je još sat ili dva dok nismo ugledali pravo svjetlo kroz šumu. Selo, svjetlo, ljudi, vatra. Daleko, ali idemo tamo. Koje selo? Ma baš me briga, bilo koje! Zadnji kilometar sam se i ja uključio. Povratilo me svjetlo, ulilo mi snagu. Snijega je bilo već preko koljena, a skije je bilo sve teže čupati. Svaki korak postao je muka, ali znali smo da smo blizu, zadnji metri su se odužili. Sasvim sporo, teško i očajno ušli pod prvo ulično svjetlo. Vrelo. Stigli smo.

Na parkiralištu ispod žičare Lada Niva se zaustavila, čovjek nas je pogledao i valjda mu je sve bilo jasno. Bilo prošlo deset navečer, a Boris Knežević, direktor hotelskog naselja, pomogao nam je da nađemo smještaj. Kad sam ulazio u hotel, na staklenim vratima vidio sam svoj lik. Došli smo s drugog svijeta. Poslije svega, više puta sam se našao u vraćanju na sate u snijegu, među mračnim smrekama. Kako se to moglo dogoditi? Otkrijem da sam odlutao, da ništa ne čujem i ne vidim.

Opet sam tamo. Nakon proživljenog vremena u borbi za svjetlo, kasnije sam osjetio prazninu, misli mi stalno lutaju, nije više isto kao prije. Onda se probudim, vratim, pitam se nije li mi ipak tamo mjesto? Što radim ovdje? Nakon toliko žestokih osjećaja sve je poprimilo druge dimenzije, kao da sam skakao u srce požara, a život je sve ljepši.

Hrvat Bjelolasice zimi
foto: Tomislav Marković

U SRCU PAPUKA OTVOREN OBNOVLJENI JANKOVAC

tekst i fotografije: ALAN ČAPLAR

Osim samoga doma, uređen je i njegov okoliš

Dom su otvorili Predsjednik Republike Stjepan Mesić i
predsjednik Hrvatskog Sabora Vladimir Šeks

Na svečan način 5. svibnja otvoren je obnovljeni planinarski dom »Jankovac« na Papuku. Dom koji je postradao u vrijeme Domovinskog rata i posljednjih godina bio prepušten zubu vremena, obnovile su i na reprezentativan način uredile Hrvatske šume koje su ga preuzele u zakup od HPD »Bršljan-Jankovac« iz Osijeka. Osim samoga doma, Hrvatske šume su zajedno s Hrvatskom vodoprivredom uredile i jankovačka jezera i okoliš doma, a Javna ustanova Park prirode Papuk radi na uređenju putova.

Dom će biti otvoren stalno, a najava zainteresiranih je moguća na telefon 098/98-42-375. Dom ima i svoju web-stranicu: www.jankovac.com. U prizemlju su recepcija, kuhinja i blagovaonica, na katu manje spavaonice, a u potkrovlju velika skupna spavaonica, ukupno sa 70 ležaja.

Planinarski dom otvorili su Predsjednik Republike Stjepan Mesić i predsjednik Hrvatskog Sabora Vladimir Šeks koji su, kao i brojni drugi uzvanici, lijep dan iskoristili i za šetnju uz obnovljena jankovačka jezera. Predsjednik Mesić tijekom svojeg predsjedničkog mandata planinarski je vrlo aktivan: otvorio je i planinarsku kuću »Scout« u Koretićima, posjetio domove »Zavižan« i Puntijarku, interventnu bazu GSS na Platku, a kao visoki pokrovitelj sudjelovao je u otvorenju proslave 130. obljetnice hrvatskog planinarstva 17. travnja u Ogulinu.

Planinarska spavaonica
u potkrovlju doma

Pred domom

Predsjednik Hrvatskog Sabora
na izvoru jankovačkog potoka

VJEČNI JANKOVAC

ZDRAVKO ŠPEHAR, Zagreb

Članak u HP 3/2002 i posebno članak u HP 3/2004 o Jankovcu na Papuku podsjetili su me na jedan moj pohod Jankovcu davne 1939. godine. Pomislih, bilo bi zgodno i korisno objaviti u HP neke od snimaka s tog izleta, radi usporedbe. Urednik ne samo da je prihvatio prijedlog, već je i predložio da napišem ponešto o tome izletu. Evo kratkog opisa izleta!

Bio sam tada gimnazijalac brodske gimnazije, oduševljeni skaut i fotoamater. Potaknut saznanjima o ljepoti Papuka, posebno pričom o grofu Jankoviću (koju nam je pričao brodski planinar pok. Joka Mautner) skupio sam dvojicu kolega i skauta, sad već davno pokojne Ivana Maričića i Josipa Pustaja, te smo se uputili biciklima iz Broda preko Požege do Velike i dalje dobrom šumskom cestom u smjeru Jankovca do predjela Duboka, a

Prvi dom na Jankovcu

foto: Zdravko Špehar

onda, kroz divnu gustu šumu po jako lošoj cesti do samog Jankovca.

Sav napor i umor tog puta (oko 10 sati vožnje i hodanja uzbrdo) gotovo su nestali pred slikom

Slap Kovačice 1939. godine

foto: Zdravko Špehar

koja nam se ukazala, Jankovcem u punoj ljepoti. Pregledali smo ga detaljno u iduća dva dana unatoč kiši koja nas je pratila. Prekrasna stoljetna čista šuma s mnogo vode, slapova, špilja i špiljica te svi tadašnji objekti oduševili su nas, posebno jak izvor iz špilje, Maksimova špilja i priče o njemu, te lijepe uređena grobnica grofa Jankovića u špilji, tada još očuvana.

Na sreću, mojim jednostavnim fotoaparatom (AGFA Billy Clack, F=1:8,8, AGFA Isochrom film) uspio sam dio tih ljepota snimiti i sačuvati do danas. Spomena je vrijedan osrednji snimak planinarskog doma Jankovac iz 1939. godine i to u prvobitnom obliku. Poslije je bio proširen, a snimak tog proširenja objavljen je negdje između 1939. i 1941. godine u tadašnjem osječkom dnevnom listu, no nažalost ga ne posjedujem. Na uspješnijem snimku je slap Kovačice nasuprot slapu Skakavcu, s dražesnim drvenim mostićem. Naravno, tog mostića već odavno nema.

Špilje podno Kovačice

foto: Zdravko Špehar

Eto, tako smo upoznali barem djelimice ljepote Jankovca pa se zadovoljni vratili istim putem kući, naravno mnogo brže, s nakanom da predložimo Stijegu skauta brodske gimnazije da iduće godine organizira ljetno logorovanje na Jankovcu. Nažalost, 1940. godine Europom je već bjesnio rat, a naš Jankovac išao u susret propadanju.

Svakoga planinara i ljubitelja prirode zato ohrabruje i razveseljuje optimistički prikaz obnove Jankovca Branka Sitaša (HP 3/2004) jer to ta divna priroda zaslužuje. Na svima nama je da Jankovac čuvamo, održavamo i predamo svojim potomcima.

U jankovačkom domu

foto: Zdravko Špehar

Dom na Jankovcu nakon II. svjetskog rata

DANI HRVATSKIH PLANINARA NA LOŠINJU 14.-16. SVIBNJA

tekst i fotografije:
ALAN ČAPLAR

Ove su godine Dani hrvatskih planinara održani od 14.-16. svibnja na otoku Lošinju i planini Osorščici. Bilo je to prvi put da se ta središnja godišnja planinarska akcija održava na nekom otoku i nekoj otočkoj planini. Organizatori ovoga planinarskog susreta bili su Hrvatski planinarski savez i PK »Osorščica« iz Malog Lošinja, a pokrovitelji Grad Mali Lošinj, Turistička zajednica Malog Lošinja i Jadranka d.d.

Već u petak 14. u popodnevним satima započelo je okupljanje planinara u kampu Čikatu, a tijekom večeri je podignuto šatorsko naselje i održana planinarska zabava uz glazbu i ples. Sutradan ujutro Dani hrvatskih planinara otvoreni su prigodnim pozdravnim govorima predsjednika PK »Osorščica« Bolte Gaberšeka, gradonačelnika Malog Lošinja Dragana Balije, glavnog tajnika HPS Darka Berljaka i predsjednika Izvršnog odbora HPS Franje Novosela. Nakon toga, po idealnom sunčanom vremenu planinari su se organizirano uputili na Osorščicu, većina iz Nerezina preko vrhova Sv. Mikule (558 m) i Televrine (588 m), a dio iz Osora. U planinarskom domu »Sv. Gaudent« (274 m) bio je

Ovorenje Dana hrvatskih planinara u kampu Čikatu

organiziran ručak, a po silasku s Osorščice i povratku u Mali Lošinj održan je mimohod planinara kroz grad koji je privukao pozornost okupljenih Lošinjana i turista. Na čelu duge povorke bile su lošinjske mažoretkinje i limena glazba, a po dolasku povorke na gradski trg izveden je atraktivan polusatni program. Večer i veći dio noći planinari su proveli budni u kampu Čikat uz zajedničku večeru, glazbu i ples.

Nedjelju su mnogi iskoristili za izlete na vrh Sv. Ivana, na Osorščicu

Planinarski mimohod
i nastup mažoretkinja
u Malom Lošnju

i na Sis na Cresu, a neki su se brodom uputili na otok Susak. Dani hrvatskih planinara održani su kao jedna u nizu akcija u povodu 130. obljetnice hrvatskog planinarstva. Treba istaknuti da se tijekom tri planinarska dana na Lošinj okupilo više od tisuću planinara iz svih krajeva Hrvatske od Vinkovaca i Županje do Dubrovnika, a pridružili su se i planinari iz Italije, Slovenije i BiH.

Planinarski dom
»Sveti Gaudenc«
(274 m) na Osorščici

IZ PLANINARSKJE PROŠLOSTI

PREKRATIĆEV PLANINARSKI DOM

VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

Nedaleko od kapelice Majke Božje Sljemenske i pored bivšeg Izviđačkog doma na Medvednici tridesetih godina prošloga stoljeća zagrebački auto-prijevoznik Pavao Prekratić sagradio je drvenu polukatnicu - Pension Prekratić, koji su planinari nazivali Prekratićev planinarski dom. Za vrijeme Drugog svjetskog rata Prekratić je uveo svakodnevnu autobusnu liniju na relaciji Zagreb, Langov trg - Tomislavac - Zagreb.

Nakon rata dom je nacionaliziran i predan 1950. godine na upravljanje Planinarskom društvu »Zagreb«. Izgradnjom doma na Puntijarki (1954) »zagrebaši« ga napuštaju, a preuzima ga Planinarsko društvo »Sutjeska«, planinari zagrebačkog vojnog garnizona. Dugogodišnji je predsjednik tog društva bio Božidar Škerl, legendarni predsjednik PSH, a tajničke je poslove neko vrijeme obavljao Jakša Kopic. Sanitarna inspekcija grada Zagreba

godine 1974. zatvara dom zbog loših higijenskih uvjeta. (»Sutjeska« dobiva u zamjenu lugarnicu u Begovom Razdolju, ali i tu je bilo nekih problema - na kraju dobivenu kuću u Tuku preuređuju u planinarski dom.) Nakon nekog vremena napušteni Prekratićev dom, odnosno »sutjeskin« Dom »Sljeme«, uzeo je u zakup gostioničar Veljko Ninković koji poslije obnove doma otvara gostionicu i naziva je Restoran »1001«. Pretpostavlja se da je gostionica tako nazvana po koti 1001 na kojoj je zgrada građena ili je možda dobila ime po knjizi »1001 noć«, zbirki arapskih narodnih priča.

Početkom 1980. godine dom je prilično teško stradao od požara. Otada je napušten. Rušenjem paljevine i čišćenje terena bagerom završava povijest Prekratićevog doma, u koji su planinari u predratno, ratno i poslijeratno vrijeme na svom putu prema Hunjki ili Puntijarki rado navraćali.

Prekratićev dom oko 1970. godine

»KRAPEKOM« NA STRAHINJŠČICU

Kam da se pojde...? tako se mi Zagorci znamo pitati u subotu ili nedjelju, kada nakon radnog tjedna želimo nekamo otići i vidjeti nešto novo. Evo odgovora za vas, dragi Zagrepčani. Od 23. svibnja do 11. srpnja na relaciji Zagreb - Krapina i natrag prometuje zagorski cug »Krapek«, vrlo pogodan za izlete na Strahinjščicu, Brezovicu i druga izletišta kraj Krapine. Tako svake nedjelje možete sjesti poslije 8 sati u cug, uputiti se u Krapinu i za samo nešto više od sat vožnje bit ćete u srcu Hrvatskog zagorja.

Iako se za početak organiziranog planinarstva u Krapini smatra 1882. godina, Kajbumščakov put i Dedek Kajbumščak vode nas dalje u prošlost. Planinareći tim putem koji je dobio naziv po pripovjetki Vladimira Nazora »Dedek Kajbumščak«, na svakoj kontrolnoj točki dobit ćete žig na kojemu je maskota dedeka i babice.

Strahinjščica je planina koja će vas uvijek toplo primiti na cijelom putu svog prostiranja od zapada

Planinarska kuća »Na Strahinjščici«

foto: Damir Bajš

prema istoku između potoka Krapinice na zapadnoj strani, Krapine na južnoj strani, Velikog i Sutinskog potoka na istočnoj strani. Njezina duljina iznosi oko 21 km, širina s bočnim brežuljcima od 10 do 12 km, dok se širina grebena kreće od 1 do 4 km. Nema izrazitog vrha, a najviša kота - 846 metara, nalazi se na sjevernom grebenu nekoliko metara od stabla velike bukve. Od zapada prema istoku ističe se nekoliko uzvisina - vrhova: Slon (445 m), Gorjak (678 m), Sušec (846 m) i Sekolje (738 m). Na Strahinjščici raste nekoliko stotina biljnih vrsta. Brdska bukova šuma, termofilna hrastova šuma, crni jasen, drijen, medenika, jelenčica i još mnoge druge biljne vrste zastupljene su na ovom prostoru. Proplanci obrasli livadama svakako su najljepši u vrijeme cvatnje. U to doba naći će se na njima mnoštvo raznih lepimjača - ranjenikova trava, svinjduša, grahorka, zatim razne trave - majčine suzice, medunika, vlasulja, mirisava majčina dušica, vučji jezik... Kada sve to pogledate i udahnate, moći ćete se odmoriti i okrijepiti u planinarskoj kući.

A nakon ugodno provedenog dana ne preostaje vam ništa drugo nego pinklec na leda, put pod noge do krapinskog kolodvora, gdje vas čeka veseli vlak »Krapek«.

Brijeg Brezovica iznad Krapine

Nedeljka Vodolšak, Krapina

OSVRT NA SOLINSKI PLANINARSKI PUT

U dva vikenda krajem prošle i početkom ove godine imao sam prilike obići novu planinarsku obilaznicu Solinski planinarski put (SPP), čiji su autori Milan Sunko i Mladen Japirko, a osnivač i izdavač dnevnika PK »Split«.

Koji je osnovni motiv osnivača neke planinarske obilaznice? Svakako, to je želja da se markiranjem planinarskih putova povežu atraktivna mjesta u bližoj ili daljoj okolini, planinarski domovi, kuće ili skloništa, kulturno-povijesna mjesta ili neki drugi sadržaji zanimljivi za planinare ili druge zainteresirane posjetitelje.

SPP svakako ima ono što je za sve planinarske zaljubljenike najvažnije, a to su prekrasni vidici (Slovinci bi rekli razgledi) i nezaboravni prizori Kozjaka i Mosora. Malo se koji put može pohvaliti vidicima kao SPP! Tu je i nekoliko atraktivnih planinarskih odredišta, npr. planinarski dom »Putalj«, tvrđava Klis, vrhovi Debelo brdo i Sveti Juraj, Splitski klinčani put, ilirska utvrda, osigurani silaz do polušpilje Nugal. Dakle, osnovne pretpostavke govore da je obilaznica dobro zamišljena i da bi obilazak SPP trebao biti zanimljiv, što on i jest.

Za obilazak je potrebno 3-4 dana hoda, što ga svrstava u srednje duge obilaznice. Svakako, ne spada među one lagane i to iz više razloga: mjestimice vodi kroz iznimno teško prohodan

teren i stjenovito bespuće, gdje svaki krivi korak može značiti i ozljedu. Prvenstveno, to je područje od Markezine grede do Klisa i silaz od Debelog brda do Poljičkog umca. SPP se može preporučiti samo planinarima s većim planinarskim iskustvom, uz napomenu da ga nikako ne treba obilaziti pojedinačno, već samo u većim ili manjim grupama.

SPP je dobro markiran, ali nažalost ima i nekih manjkavosti koje treba istaknuti ne zato da bi se nešto ili nekoga kritiziralo, već da bi se nedostaci ispravili, a do tada obilaznici lakše snašli na terenu.

1. Kontrolne točke nisu na terenu ni u Dnevniku uopće označene. Potrebno bi bilo točno navesti da je npr. KT 5 to i to, da se tako napiše u dnevniku i označi sama KT bilo cijelim nazivom ili samo oznakom »KT 5«.
2. Kao dokaz obilaska traže se fotografije kontrolnih točaka, a to je povezano s prethodno rečenim; obilaznik zapravo ne zna gdje se treba slikati.
3. Nedostaju putokazne ploče ili natpisi o smjeru kretanja i vremenu potrebnom da se dođe do sljedeće KT ili do nekog poznatog mjesta ili prilaza trasi SPP-a.

Pogled s Markezine grede na Split

foto: Željka Lisak

4. Neke KT u dnevniku imaju pogrešne oznake nadmorske visine, što nekog može dovesti do krivog zaključka (npr. za polušpilju Nugal navedena je visina 566 m, a stvarna je visina oko 100 m manja).
5. Vrhovi na obilaznici trebali bi imati kutiju sa žigom ili bar metalni žig.
6. Za najteže dionice potrebno je razmisliti o »alternativnim« lakšim dionicama (npr. ispod Markezine grede do Klisa).
7. Put je puno bolje markiran od KT 1 do KT 21, nego obratno.
8. KT 3 Škrbutina je zapravo u blizini KT 2 i na karti je pogrešno označena.
9. Sklonište pod vrhom Koludarom na vrlo dugoj dionici od Klisa do Sutikve nije nigdje ni označeno ni spomenuto
10. U dnevniku je naveden naziv KT PIRAMIDA, ali se nigdje ne navodi što je to; je li to drvena ili metalna piramida ili možda kamen u obliku piramide ili nešto treće?
11. Dnevnik je po mome mišljenju prevelikog formata i pomalo nespretan za nošenje. Jasno da se pritom mislilo na fotografije koje treba priložiti, ali i usprkos tome trebalo je koristiti uobičajeni A6 format. Prigodna značka zlatne boje vrlo je kvalitetna i bit će draga uspomena na sav trud i umor svakog obilaznika.

U svakom slučaju, pohvale za ideju i ne mali napor da se SPP realizira! Bez SPP-a planinari koji žele dobro upoznati Kozjak i Mosor bili bi uskraćeni za brojne ljepote i divne poglede. Uvjeren sam da će autori uvažiti i dobronamjerno prihvatiti ovaj osvrt i primjedbe u njemu te na taj način SPP učiniti kvalitetnijim.

Damir Bajš

OTVOREN VARAŽDINSKI PLANINARSKI PUT

HPD »Dugi vrh« iz Varaždina 12. travnja otvorilo je Varaždinski planinarski put. Riječ je o putu koji vodi od željezničke postaje Krušljevec na pruzi Varaždin - Zagreb do planinarske kuće Vagon iznad sela Črešnjeva. Na putu je 6 kontrolnih točaka: Krušljevec, Čevo (vrh 564 m), Pusta Bela (gradina), Završje Podbelsko, dom Ledinec (u izgradnji) i planinarska kuća »Vagon«. Da bi se prešao cijeli put potrebno je 6 - 7 sati hoda. Staza je vrlo raznolika i romantična: prekrasni zagorski pejzaži, naročito lijepi sada u proljeće kada su se zazelenjele livade i šume, rascvjetale voćke u voćnjacima i na šumskom tlu zamirisalo proljetno cvijeće. Osim bogate flore, na putu možete sresti fazana i zeca, raširenih krila poput padobrana pozdravit će vas jastreb, a cijelim putem pratit će vas ptičji koncert ugodan za uho.

Već prvoga dana stazu je prošlo osamdesetak planinara varaždinskih i okolnih društava. Svaki sudionik prijedne staze, s otisnutim žigovima u prigodnom dnevniku, dobio je na kraju ovjerovljen dnevnik i značku za

Dio okupljenih planinara ispred kuće Vagon

foto: Milivoj Turk

sjećanje. Članovi HPD »Dugi vrh« u kući Vagon na kraju su pripremili za sve planinare i goste bogat domjenak, s obiljem jela i pića te natjecanje za izbor najljepše uskrсне »pisanice«.

Dnevnik se može nabaviti u Varaždinu u Kukuljevićevoj ulici broj 3 (kod urara Željka) po 25 kuna ili naručiti putem telefona s 091/51-72-043 i 091/50-65-252. Svima ugodno i sretno hodaње po našem novom Varaždinskom planinarskom putu!

Monika Vorih

»SIGE« DAMIRA LACKOVIĆA

Listajući zanimljivu knjigu Damira Lackovića pod naslovom »Sige«, naići ćemo na podatak da je naša Domovina pokrivena s 46% kraškoga terena. To znači da na gotovo pola teritorija Hrvatske imamo specifičan reljef nastao djelovanjem oborinskih voda na vapnenačku ili dolomitnu podlogu. Taj reljef karakteriziraju osebujni oblici. To su: kraška polja s ponornicama, ponikve, dolci, ponori, te mnogobrojni otvori špilja i jama koji nas vode u čudnovato i tajanstveno podzemlje. Tome podzemlju posebno obilježje daju najraznovrsniji oblici sigastih tvorevina.

Kako se nazivaju ti bizarni oblici i na koji su način oni nastali, doznat ćemo čitajući ovu knjigu. Format knjige je kvadratičan (25 x 25 cm) s mekim uvezom. Na 88 stranica tekstovi su bogato popraćeni ilustracijama, pa možemo, ne ulazeći u špilju, uživati u ljepotama siga i podosta naučiti o njima. Osim 79 kvalitetnih fotografija u boji, tu je i 11 shematiziranih crteža kako bismo lakše shvatili mehanizam nastajanja pojedinih vrsta i oblika sigastih tvorevina. U dodatku ove knjige uvrštene su dvije simpatične pjesme napisane na temu siga dvaju autora: književnika Vjekoslava Majera i poznatog speleologa Marijana Čepelaka. Na kraju je i katalog zbirke

sigi Mineraloško-petrografskoga odjela Hrvatskoga prirodoslovnoga muzeja s opisom 232 izložka.

Nije slučajno da je ovu vrijednu knjigu napisao Damir Lacković. Iako po godinama mlad, on je kao speleolog istraživao naše najveće špilje i spuštao se u najdublje jame, gdje je vidio, proučavao i fotografirao razne vrste sigi. Međutim, svoja speleološka istraživanja on nije ograničio samo na Lijepu Našu, nego ih je proširio diljem nekoliko kontinenata našega planeta. S druge strane, autor je po svojem školovanju diplomirani inženjer geologije, što mu je svakako bila dobra osnova za proučavanje ovih fenomena. Također je imao sreću što se zaposlio u Hrvatskome prirodoslovnom muzeju, pa je i u okviru svoje profesije mogao obići mnoge speleološke objekte. Uza sve navedene uvjete, kao i veliku energiju, koja autoru nimalo ne manjka, nastala je ova knjiga, kakva je, s obzirom da živimo u zemlji klasičnoga krasa, do sada nedostajala na našem prostoru. Čestitamo Damiru Lackoviću, uz želju da nastavi i u budućnosti s ovakvim stvaralačkim radom.

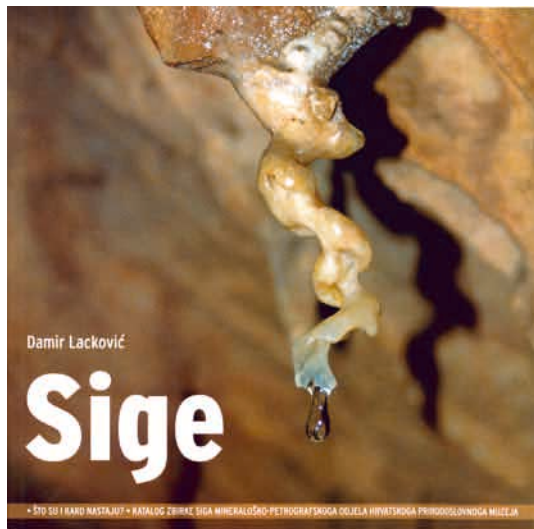
Hrvoje Malinar

PLANINARSTVO U Dječjem listu »RADOST«

Tijekom ove školske godine u dječjem časopisu »Radost« planinarstvo je zastupljeno trajnom rubrikom ilustriranom u boji. Rezultat je to suradnje Komisije za promidžbu i izdavačku djelatnost HPS s poduzećem »Naša djeca« koje je izdavač časopisa »Radost«.

Nedostatak planinarskog podmlatka jedna je od kroničnih tema u gotovo svakom planinarskom društvu, a često se rasprave o toj temi svode na zaključak da djeca i njihovi školski učitelji nisu zainteresirani za planinarstvo. Međutim, da tome nije tako, svjedoči veliko zanimanje osnovaca koje je pobudila planinarska rubrika »Radosti«, a u kojoj se može doznati o opremi, planiranju izleta, snalaženju na terenu, o hrvatskim planinama, pa i ponešto o alpinizmu i speleologiji. Ovaj način popularizacije planinarstva među mladima, uz promoviranje planinarstva posredstvom Obrazovnog programa HRT-a, najbolji je način da se ono približi mladima.

Alan Čaplar

DUBRAVKO BUTALA

Dubravko Butala rođen je u Karlovcu 1. travnja 1958. godine. S deset godina učlanjuje se u PD »Dubovac« čiji je i danas član. Zaljubljenik u kretanje, prirodu i druženje, već u mladosti odskače svojom ozbiljnošću i pristupom, kako planinarstvu uopće, tako i svemu čega se primio u svom plodonosnom životu. Jednostavnošću pristupa i komunikacije, radom i predanošću, stekao je velik ugled i prijateljstva u cjelokupnom svom okruženju.

Od polaznika speleološke škole 1980. god. pa do danas, kao člana Izvršnog odbora HPS-a i pročelnika Komisije za školovanje kadrova i tehnike spašavanja pri HGSS-u, obnašao je mnogobrojne dužnosti, kako pri matičnom društvu i GSS-u tako i u HPS-u.

Osamdesetih godina počinje se baviti alpinizmom, koji je i danas njegova velika ljubav. Jedan je od glavnih nositelja te aktivnosti u Karlovcu. Nekoliko godina obnašao je dužnost pročelnika Alpinističkog odsjeka PD »Dubovac« te je uz to bio i član Komisije za alpinizam HPS-a. Ispenjao je preko 200 alpinističkih smjerova raznih težina i to u svim vremenskim uvjetima. Obišao je sva znamenita planinarska odredišta diljem Hrvatske, Slovenije, Italije, Austrije, zemalja bivše Jugoslavije i Južne Amerike. Položio je alpinistički ispit i stekao naslov alpinist. Kruna te njegove aktivnosti i velike ljubavi je ekspedicija »Chimborazo 97« gdje je uz ispenjana četiri zahtjevna vrha, Chimborazo, Cotopaxi, Tun-gurahua i Pasa Choa, bio zamjenik vođe ekspedicije. Njegova planinarska aktivnost proširuje se i na speleologiju, gdje također pokazuje velike vrline i znanje.

Jedan je od osnivača stanice GSS Karlovac i njen prvi pročelnik, a tu dužnost obnašao je u nekoliko mandata. Kao vrstan spašavatelj i instruktor, alpinist i speleolog bio je član Komisije za GSS HPS.

Uzoran suprug, otac dvoje djece, marljiv radnik, sudionik Domovinskog rata, dragovoljac, nositelj Spomenice i visokih ratnih i mirnodopskih priznanja, član specijalne jedinice SJP PU Karlovačke, sve svoje iskustvo i ljubav prema ljudima i planinarstvu pretočio je, i još to čini, na mnogobrojne polaznike speleoloških i

alpinističkih škola, tečajeva i seminara GSS te je tako već sada ostavio dubok trag u planinarstvu Karlovačke županije i šire.

Skroman i povučen, možda i suviše samozatajan, za svoj rad u planinarstvu dobio je više raznih priznanja, diploma i nagrada, između kojih Zlatni i srebrni znak HPS, srebrnu značku GSS za 20-godišnji neprekinuti rad te nagradu i priznanje grada Karlovca za športsku djelatnost. Marljiv i predan, pravi entuzijast, uvijek prije za druge nego za sebe, rado viđen prijatelj i supenjač, jednom riječju pravi planinar i čovjek s velikim planinarskim i ljudskim srcem - to je Dubravko Butala. Zaželimo mu još puno planinarskih i životnih uspjeha!

Željko Ivasić

NE RADI SE TU O UTRCI

VELEBITSKI PUSTOLOVNI TREKING: ZA ILI PROTIV?

U HP 11/2003. objavljen je članak u kojem sam iznio emocije, iskustva i doživljaje velebitskog pustolovnog trekinga u kojem sam sudjelovao kao planinar i ljubitelj planina te sam prenio svoja planinarska iskustva uz poruku da granice postoje samo u mislima. Tekst je objavljen uz komentar u tome i u nekoliko sljedećih brojeva HP i upravo neki od tih komentara pokazuju koliko su velike granice u nečijim mislima. Ti se ljudi kriju iza svojih titula, planinarskog i životnog iskustva te vlastitog ega i zbog toga ne uočavaju objektivne činjenice. Ovo pišem zato što me vrijeđa toliko komentara jednog običnog doživljaja planine koji sam iskusio na svoj način. O ukusima se ne raspravlja i činjenica da sam uživao u velebitskom trekingu moja je osobna stvar i moj vlastiti stil planinarenja te je nepristojno suditi i o tome i pokretati raspravu.

Mišljenja o pustolovnoj utrci i velebitskom trekingu ima onoliko koliko ima i planinara. Ali kuda bismo došli kad bi svaki planinar iznosio svoje osobno mišljenje ili stav o svakom aspektu planinarenja? Mišljenje o nekom događaju možemo iznositi samo ako smo upoznati s načelima, pravilima i posljedicama onog što promatramo ili prosuđujemo. Kritizirati ono s čime nismo upoznati izraz je vlastite arogancije. To što je netko doktor znanosti, liječnik, profesor, osoba na funkciji ili istaknuti planinarski djelatnik ne daju mu pravo da bude stručnjak u području o kojem ne zna ništa. O pustolovnoj utrci najbolje znaju i mogu govoriti ljudi koji su je iskusili. Biste li povjerali svoj život čovjeku koji je stručnjak u svom području (npr. vrhunski tenisač, a o planinarenju ne zna ništa) i dopustili da vas provede kroz opasnu planinu gdje čak i vrhunski alpinist odlazi s najvećom dozom opreza i pripremljenosti? Dakle, vaša stručnost u jednom području ne daje vam pravo suditi o onome o čemu ne znate ništa, a osobito ako to niste probali.

Pustolovna utrka je multisportska disciplina koja povezuje različite sportove u prirodi. Njezin je razvoj počeo osamdesetih godina prošlog stoljeća, u vrijeme kad su sazrele okolnosti u društvu koje dozvoljavaju da

se takva ideja razvije, jednako tako kao što su društveni uvjeti dopustili ideji planinarstva da nađe čvrste korijene u civilizacijskom razvoju. Poslije su se kao nadogradnja počele pojavljivati stručne (specijalističke) djelatnosti kao što su alpinizam, speleologija, orijentacija, vodička djelatnost i sl. ovisno o stupnju svijesti i konkretnim potrebama društvene sredine. Konačno, kao nadogradnja svega toga pojavilo se i pustolovno planinarstvo i ako malo pogledamo u povijest i ako poslušamo Schopenhauerov savjet vidjet ćemo kako svaka nova ideja prolazi kroz tri faze: prvo se ljudi smiju, zatim se protive i na kraju je prihvate kao nešto normalno.

Pustolovna utrka je takva nova ideja - drugačija od onoga na što smo navikli, no izvorna ideja planinarstva nije njome ugrožena kao što nije bila niti onda kada je dopunjavana alpinizom, speleologijom, planinarskim skijanjem i sličnim aktivnostima koje se odvijaju u planinama. Nitko ne može prisvajati planine. Pustolovna utrka odvija se u planinama kao organizirana djelatnost po strogim pravilima, moralnim načelima i ispravnim vrijednostima. Potiče ljude na unapređivanje vlastitih sposobnosti i vještina, razvija timski rad, prijateljstvo, ekološku svijest, motiviranost pojedinca te omogućava ljudima koji se time bave da lakše riješe svakodnevne probleme i zahtjeve modernoga društva. Također traži vrhunsku pripremljenost i trening te se zato njome bave najkompletniji i najizdržljiviji sportaši današnjice. Ne zovu ih uzalud »gladijatori 21. stoljeća«. Neki planinari se nađu u tome jer zadovoljavaju navedene kriterije, dok drugima pustolovni trkači mogu biti nada, inspiracija ili uzor, a naročito mladim planinarima i onima koji to tek žele postati. Netko želi planinariti radi društva, šetnje ili pjesme u planinarskom domu, a netko radi avanture. Ispravno je i jedno i drugo. Svatko ima svoj motiv koji ga pokreće.

Organizacijske greške postoje i svatko tko je ikada pokušao organizirati nešto veliko zna da je to normalna stvar. Smeće i uništeni planinarski putovi nisu argument protiv ovakvog pustolovnog planinarstva. Problem je prije u ljudima, u njihovom odgoju i uzoru koji slijede.

Prizor s Velebita

foto: Ivica Kodžoman

Ali, toga ima i među planinarima. Za mene su pustolovni trkači izvor nadahnuća i motivacije i premda nisam pustolovni trkač već običan planinar, čast mi je i ponosan sam što mogu slijediti te ljude i učiti od njih. Pustolovna utrka u Hrvatskoj je među najboljim utrkama u Europi i promocija koju naša zemlja dobiva na taj način je neprocjenjiva.

Velebitski pustolovni trekning je organizirano planinarenje u pustolovnom duhu, a ove godine ima i humanitarni karakter za razminiravanje Velebita. U spomenutom članku opisana su iskustva jednog običnog planinara i tko bolje pročitaj članak shvatit će da se ništa ne razlikuje od opisa obilaska Hrvatske planinarske obilaznice ili Mosorskog maratona. Moje zdravlje nije bilo ni približno ugroženo kao zdravlje alpinista kojem pada kamenje po glavi, kojem se smrzavaju prsti ili koji strada u lavinama. Koliko samo planinara umire svake godine u nesrećama koje se događaju u planinama!? A kritika da sam prešao svoje fiziološke granice naprosto je smiješna.

Spominje se i natjecateljski karakter odnosno »jurcanje« po planini. E vidite, ne radi se tu uopće o utrci ni o utrkanju. Na pustolovnu utrku ide se radi izazova, i to istog onog izazova zbog kojeg netko pješaci na Sljeme, osvaja vrhove, visi na užetu ili se spušta u špilje. Radi se o istom izazovu koji netko nalazi u šahu, nogometu, brzim automobilima ili skakanju s padobranom. Radi se o težnji da se pobijede vlastite slabosti i isko-

risti svoj puni potencijal. Radi se o Životu. I ako se netko izražava i zadovoljava kroz planinarenje, netko drugi traži veće izazove koji odgovaraju stupnju njegovog fizičkog, mentalnog, duhovnog i emotivnog razvoja. Svatko ima svoj stil planinarenja, a kazati da među planinarima nema natjecanja može samo onaj tko nikad nije planinario.

Također je neprimjereno isticati žuljeve, umor, bolove, dehidraciju i sl. kao lošu stranu trekninga jer nema planinara koji to nije doživio. Kako to podnosimo ovisi o našoj fizičkoj i mentalnoj pripremljenosti.

Onima koji sumnjaju moram reći da sam zaista uživao u prelaženju Velebita u jednom dahu. Nevjerojatan je doživljaj probuditi se na Baškim Oštarijama, gledati more cijeli dan s Premužičeve staze i prijeći je u jednom danu, hodati kroz Rožanske kukove uz mjesečevu svjetlost te se spustiti u zoru do kule Nehaj. To zna samo onaj tko je to okusio. Nevjerojatan doživljaj! Probajte, nemojte tražiti izgovore jer to može svatko - tražite razloge zašto biste to napravili.

Dakle, da zaključim. Pustolovna utrka je ideja kojoj je vrijeme počelo. Ako su temelji čvrsti ne vidim zašto bismo je odbacivali osim u strahu od nečeg nepoznatog koji svoje izvore ima u vlastitom neznanju. Pogledajmo njezine pozitivne strane. I molim vas da prekinemo ovu raspravu. Dođite na velebitski pustolovni trekning, doživite Velebit na nesvakidašnji način, upoznajte nekog pustolovca, razgovarajte s njim i lju-

dima koji se time bave pa onda komentirajte. A ako se to već događa u planinama i tamo sudjeluju planinari, onda je »Hrvatski planinar« jedino pravo mjesto gdje se o takvim događajima treba pisati. Moje je pravo da svoja planinarska iskustva opisujem u HP-u u skladu s uređivačkom politikom i tko voli neka čita, a tko ne voli neka preskoči. To što su neki od nas planinara pronašli zadovoljstvo u ovakvom načinu planinarenja naša je osobna stvar i ne zaslužujemo biti predmet diskriminacije ni sa čije strane.

Ideja planinarstva nije ugrožena idejom pustolovnog planinarstva već je naprotiv obogaćuje i širi horizonte kako unutrašnje tako i vanjske. Možemo je prihvatiti ili zauvijek ostati u mraku neznanja, sebičnosti,

primitivizma i umne zatvorenosti. Granice postoje samo u mislima ljudi. Živite život, živite pustolovinu ili samo planinarite ako vam je to draže. Završavam riječima osobe od koje bismo mogli mnogo naučiti o vlastitim samonametnutim ograničenjima u razmišljanju i pogledu na život. Gluha, slijepa i nijema cijeloga života Helen Keller postigla je rezultate koji vrlo malen broj zdravih ljudi napravi u životu, a napustila je ovaj svijet u 88. godini života riječima: »Život je odvažna avantura ili nije ništa!«

Toliko o fiziološkim ograničenjima. Ne radi se o utrci, radi se o životu i načinu na koji će ga svatko od nas proživjeti. No, o tome odlučujemo sami. Sretno!

Mrvoje Miško, član PD »Kalnik« Križevci

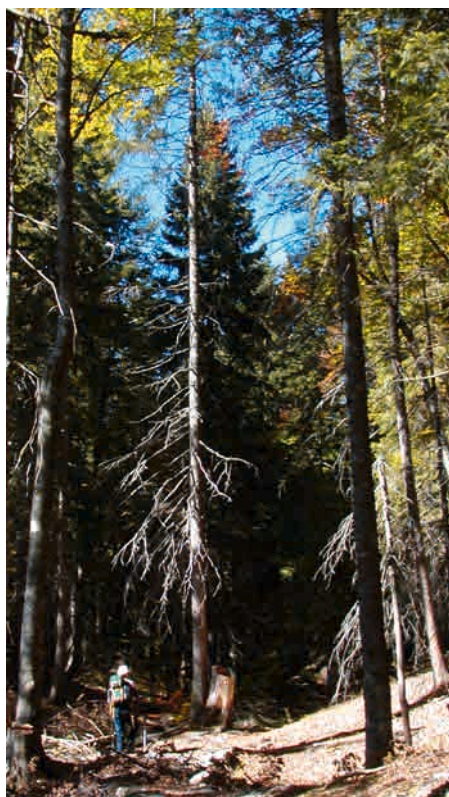
»NEPRIMJERNI TEKSTOVI« I UREDNICKE DILEME

Travnijske stranice HP donjele su nam zabrinjavajuću vijest. Autor članka »O pustolovnim duhovima, utrkama i našem Hrvatskom planinaru« upozorava da je »moralna insuficijencija nazočna sve više u našem društvu našla svoj izlaz i u planinarskoj organizaciji koja ne umije više razlikovati što je dobro a što nije« (*sic*). Povod gornje izjave i niza drugih negativnih kvalifikacija je ranije objavljen članak »Mitska planina u jednom dahu« (HP broj 11, studeni 2003) u kojem autor Mrvoje Miško opisuje doživljaje s pustolovne trke po Velebitu. Pisac članka, između ostaloga, javno i poimence proziva neke od članova uredništva te im zamjerava što su dozvolili da se tiskaju takvi »neprimjerni tekstovi«, smatrajući to »velikim propustom uredništva«. Dalje, apelira riječima: »Ne dozvolimo da se takve pojave događaju u planinarstvu i našim planinama, barem ne propagirajmo takvu neprimjernu aktivnost šačice pojedinaca i pustolovnih duhova kojima je pojam općeg dobra i čuvanje prirodne baštine, čini se, posve nepoznata kategorijak«.

Kao sto je vidljivo iz ovih nekoliko navoda averzija i animozitet prema trčanju po planinama i sličnim aktivnostima ponukala je pisca članka »O pustolovnim duhovima, utrkama i našem Hrvatskom planinaru« da traži njihovo isključenje, ako je već nemoguće iz planina, a ono barem sa stranica HP. On nas zeli uvjeriti da radovima kao sto je »Mitska planina u jednom dahu« nema mjesta u HP jer, kao što kaže, »takvo ponašanje za mene nema nikakve veze sa planinarstvom«.

Iako je istina da su natjecateljsko trčanje po planinama i planinarstvo dvije različite psihofizičke djelatnosti, to nije razlog da se ovom prvom zabrani pristup na stranice HP, tim više što HP ima dugu tradiciju tiskanja radova koji nisu strogo planinarski, kao na primjer oni koji se bave okolišem i zaštitom prirode.

Pustolovne trke, orijentacijska natjecanja i slične aktivnosti varijacija su cross-country trčanja, grane atletike koja ima dugu tradiciju. Izgleda da je glavni prigovor pustolovnim trkama njegov ekstremizam.

U velebitskoj šumi

foto: Igor Adamec

U krajnoj liniji, svaki natjecateljski sport je ekstreman u svojim zahtjevima jer se od sportaša očekuje da dadu sve od sebe. Duh sporta najbolje je izrazen olimpijskim geslom: »više, dalje, brže«. Suprotno tome, lijenost, nedovoljno zalaganje i nedostatak ambicije smatra se nesportskim. Nesumljivo je da u sportu ima i negativnih tendencija poput uzimanja droga, nesportskog ponašanja, bolesnih ambicija koje teže ciljevima koji nisu sportski i sl. no to su ekcesi protiv kojih se treba boriti, ali koji sami po sebi ne umanjuju vrijednost sporta.

Premda planinarstvo nije sport, ono se može uvrstiti skupa sa sportom i sličnim djelatnostima u visu kategoriju fizičke kulture. Planinarstvo osim estetske i etičke komponente ima i sportsku komponentu u najširem smislu te riječi. Bratoljub Klaić u svom »Velikom riječniku stranih riječi« definira sport kao: »fizičke vježbe, igre i natjecanja kojima je svrha razvijanje i ojačanje organizma«. Sport ima opće priznatu odgojnu vrijednost i kao takav on je uključen u nastavne programe škola. Natjecateljski karakter nekih sportova nije per se neki njihov nedostatak. Nezdrave pojave, prvenstveno komercijalizacija, glavna su mana, poglavito, profesionalnog sporta koji pod pritiskom profita gubi svoj sportski duh prelazeći u biznis i zabavu, čime u biti i prestaje biti sport.

Alpinizam je ekstremno planinarstvo i ima sličnosti s pustolovnim utrka. Ekstremizam alpinizma je ekstremizam nagiba dok je ekstremizam pustolovnih trka ekstremizam brzine. I jednom i drugom planina je poprište aktivnosti, međutim izgleda da je ovaj prvi prihvaćeniji od ovog drugog. Tako je knjiga Stipe Božića »Sedam vrhova« dočeka kao »monografija zadivljujućih uspjeha« (Fabijan Lovrić, Priroda 5/04), a skroman i iskren članak Hrvoja Miška »Mitska planina u jednom dahu« s indignacijom kao »neprimjeran tekst« od Kritičara u HP 4/05.

Sportske discipline koje su dio aktivnosti unutar planinarske organizacije ne mogu biti isključene sa stranica HP, pa premda postoje uredničke dileme, što se pokazalo prilikom tiskanja inkriminiranog članka »Mitska planina u jednom dahu«, one su dosad rješavane tako da se ipak nije pristupalo onom najgorem, t.j. cenzuri iz ideoloških razloga. Da su te dileme realna preokupacija uredništva svjedoče dva kraća komentara bivšeg i sadašnjeg urednika HP koji su objavljeni simultano s gore navedenim člankom Hrvoja Miška u istom broju HP. Hoće li zahtjev onih kojima smetaju takvi »neprijemni tekstovi« uspjeti uvjeriti uredništvo kako treba mjenjati uredničku politiku pokazat će budućnost?

Jedan od načela uredništva HP je da bira radove za tiskanje prema svom stručnom nahođenju i to pravo

uredništva u intelektualnu neovisnost ne smije se dirati niti bi se na njega trebao vršiti bilo kakav pritisak. Ne bi me čudilo da se članci kao što je »Mitska planina u jednom dahu« više ipak neće pojavljivati, bar u dogledno vrijeme, ne toliko zbog toga jer bi bili cenzurirani od uredništva, nego zbog krajnje neprijateljskog dočeka zorno izrazenog riječima: »ne mogu se pomiriti s činjenicom da u našem najznačajnijem planinarskom glasilu čitam tekstove koji su sa takvim mojim uvjerenjima posve suprotni«. Sumnjam da će bilo tko nakon takve dobrodošlice biti motiviran da nam kaže nešto o sebi i svojim doživljajima ako se slučajno kreće po planini brzinom većom od 5 kilometara na sat.

HP je najvažniji spomenik duhovne nadgradnje našeg planinarskog pokreta. To je monumentalno djelo koje već preko stotinu godina neprekidno izlazi bilježeći iz dana u dan život i rad naše planinarske organizacije. Postavlja se pitanje kakav HP želimo? Hoće li on biti nositelj slobodne misli u okviru planinarske teme ili instrument indoktrinacije? Hoće li on pomoći u odgoju čovjekove ličnosti ili će nasuprot tome biti sudionik u procesu duhovnog kloniranja? Kako bilo da bilo, HP je zrcalo u kome se ogleda naša prošlost i sadašnjost. Kakvo ćemo lice pokazati i što ćemo kao baštinu ostaviti budućim generacijama ovisi samo o nama - suradnicima, čitateljima i uredništvu.

Paul Jurčić, Calgary, Canada

ZAKLJUČNA RIJEČ UREDNIKA

Kada je prije više od pola godine Urednički odbor odlučio objaviti članak o pustolovnim trkama, nismo slutili da će uslijediti toliko oštra rasprava. Slična se rasprava povelila i na Planinarskom forumu na Internet-stranicama HPS-a. U ovome broju ponovno nam se javio autor članka »Mitska planina u jednom dahu« te čitatelj iz Kanade s osvrtima na raspravu iz prethodnih brojeva, a na čekanju imamo još osvrt. Iako bi se moglo reći da rasprava postaje zanimljiva tek sada kada postoje argumenti s jedne i s druge strane, predlažem da se rasprava ovime zaključi jer je dosad izneseno dovoljno različitih argumenata i mišljenja da svaki čitatelj može lako stvoriti svoju sliku o pustolovnim trkama i donijeti svoj zaključak. Zadaća časopisa da ponudi različita mišljenja i prepusti zaključke čitateljima, umjesto da im servira gotove »istine«, čini mi se, posve je ispunjena.

Alan Čaplar

»PAPUČKI JAGLACI« - MANIFESTACIJA S DUŠOM

Uz slet planinara Slavonije, najveća manifestacija slavonskih ljubitelja prirode zasigurno su »Papučki jaglaci«. Bilo je to 22. okupljanje u čast proljeća, održano 21. ožujka u osunčanoj Velikoj. Na livadama, uz gorski potok Dubočanku, tijekom dana prošetalo je više od četrdeset tisuće izletnika. Među njima planinari iz dvadesetak planinarskih društava Slavonije i Hrvatske. I ove godine su od gostiju bili najbrojniji Osječani, a najduži put, u dolasku i odlasku, prevalili su planinari iz Metkovića i Splita. Ture su bile uobičajene, ona najkraća preko Lapjaka, te zahtjevnije do Ivačke glave, Jankovca, Trišnjice i Češljakovačkog visa. Taj dio Papuka pretvorio se u veliku šetnicu razdraganih ljubitelja prirode svih dobnih skupina. Na povratku ih je dočekao grah i piće po umjerenim cijenama. Mogli su se kupiti »Geološki vodič kroz Park prirode Papuk«, »Turističku kartu Parka prirode Papuk«, razglednice i suvenire, a prospekt »Pozdrav proljeću« dijeljen je besplatno. Uz požeške planinare, ovogodišnji suorganizatori manifestacije bile su Općina Velika i Javna ustanova Park prirode Papuk.

Ivan Jakovina

12. MOSORSKI MARATON

U povodu 130. obljetnice hrvatskog planinarstva i 30. obljetnice smrti poznatog alpinista Ante Bedalova održan je 17. i 18. travnja 12. Planinarski maraton po Mosoru, u subotu po snažnom jugu, kiši i magli, a u nedjelju po pljuskju. Na startu se pojavilo 25-oro planinara od 45-oro prijavljenih. Do cilja je stiglo 19-oro te im je na cilju uručeno zasluženo priznanje. Prvi je na cilj stigao Ivan Ferenčak (PDS »Velebit«). Sudjelovale su tri planinarke i uspješno stigle na cilj, a Željka Lisak (HPD »Sunovrat«, Đurđenovac) je to napravila već četvrti put. Za odličnu organizaciju i prihvat maratonaca kod cilja i za označavanje staze od Omiša pa sve do vrha Sv. Jure na Koziku (1319 m) treba zahvaliti dvanaestorici članova HPD »Imber-Mosor« iz Omiša, a posebno priznanja će dobiti i HPD »Mosor« i PK »Split« za odlično označenu stazu po grebenu Mosora. Na maratonu su sudjelovala ova društva: »Ante Bedalov« Kaštel Kambelovac, »Mosor« Split, »Imber-Mosor« Omiš, »Borik« Đurđevac, »Sunovrat« Đurđenovac, PK »Split«, PDS »Velebit« Zagreb, »Zagreb-Matica«, »Pevec« Koprivnica, »Sv. Mihovil« Šibenik, »Željezničar« Zagreb, »Pečovje« Zagreb i »Scout« Samobor.

Josip Pejša

11. ODA PROLJEĆU NA OMIŠKOJ DINARI

U nedjelju 25. travnja 2004. godine po jedanaesti put, u čast Dana planeta Zemlje, održana je »Oda proljeću« na Omiškoj Dinari. Prva »Oda proljeću« održana je 1994. godine kao nastavak »Pozdrava proljeću« koji je tadašnje PD »Imber« iz Omiša organiziralo prvi put 1986. godine. Tada se na Imber išlo na sam dan početka proljeća, 21. ožujka, a cilj okupljanja bilo je druženje mladih ljudi u prirodi. Posljednji »Pozdrav proljeću« održan je 1989. godine.

Loše vrijeme malo je pokvarilo ugođaj ovogodišnje »Ode proljeću«, ali samo u dijelu koji se odnosi na broj sudionika. Nakon uspona, domaćini su pripremili planinarski čaj u privremenom skloništu koje je ovog puta dobro poslužilo.

Na »Papučkim jaglacima«

foto: Alan Čaplar

Otvorenje »Ode proljeću«

foto: Željka Lisak

Pred stotinjak nazočnih, članovima GSS-a Split i Makarska, članovima HPD »Sunovrat« Đurđenovac, »Zagreb-Matica« i »Željezničar« Zagreb, »Mosor« Split, »Biokovo« Makarska, »Ante Bedalov« Kaštel Kambelovac, »Paklenica« Zadar, Udruge izviđača Omiš te domaćina PD »Imber-Mosor« Omiš, akciju je otvorio Miomir Fistanić. Skupina zainteresiranih, prvenstveno onih koji su na Omiškoj Dinari po prvi put, otišli su na izlet prema Kuli, najvišem vrhu Imbera (864 m).

Dok je novi kuhar Živa pripremao svoj prvi fažol na Imberu, rodila se nova igra: »Imber-Alka«. Iskoris-

Sudionici »Ode proljeću« na Omiškoj Dinari

foto: Miomir Fistanić

tili smo kariolu (tačke) i veću granu koju smo našli u vidokrugu da osmislimo igru koja je oduševila nazočne. Prijavilo se čak deset ekipa, od kojih je »Štilovka« iz Omiša bila najpreciznija i osvojila sedam punata u tri trke. U igri pilanja drveta najbolja je bila ekipa »Drvosječe« iz Splita, dok je u igri skakanja u vrećama pobijedila ekipa »Anamary« iz Omiša.

Vrhunac priredbe bio je izbor »Vile Imbera«. Ove godine tu je titulu ponijela Anamarija Kujundžić iz Omiša, 15-godišnja učenica koja voli prirodu i crtanje, još uvijek ne zna čim će se baviti kad odraste, a nema momka.

Na samom kraju jedan zaključak. Ovogodišnja »Oda« bila je jedna od slabije posjećenih, jedna od onih sa najgorim vremenom i jedna od najboljih do sada. Sigurno mislite da sam subjektivan. Možda i jesam, ali pitajte one koji su bili ove godine na Imberu hoće li doći i iduće godine!

Miomir Fistanić

DESET GODINA DALMATINSKE PLANINARSKKE KOORDINACIJE

Na sastanku predstavnika planinarskih udruga iz Dalmacije održanom 8. svibnja 1994. na Mosoru, utemeljena je Koordinacija dalmatinskih planinarskih organizacija. Za voditelja je izabran Ivan Marinov. Godine 1999. naziv ovog tijela promijenili smo u Dalmatinska planinarska koordinacija. Iako je 1994. g. još trajao rat, ipak se planinarstvo u Dalmaciji počelo oporavljati, a preko ovog koordinacijskog tijela nastojali smo povezati planinarske udruge, više raditi zajednički te tako dati prilog u razvijanju planinarstva u Dalmaciji i cijeloj Hrvatskoj. Sastanci predstavnika planinarskih udruga održavali su se jednom ili dvaput godišnje, a uz to nekoliko puta i sastanci markacista, zaštitara planinske prirode i speleologa.

Održane su 3 naše zajedničke jevenske manifestacije - Susret dal-

matinskih planinara. Organizatori su bili: 1994. »Biokovo«, 1995. »Split« i 1997. »Kozjak«, a zatim smo ih ukinuli. Naša zajednička proljetna manifestacija - Dan dalmatinskih planinara redovito se održava. Upriličili su ih: 1995. »Šibanica«, 1996. »Kamešnica«, 1997. »Kamenar«, 1998. »Malačka«, 1999. »Paklenica«, 2000. »Ante Bedalov«, 2001. »Dubrovnik«, 2002. »Biokovo«, 2003. »Split« i ove godine »Kozjak«. Osim planinara i drugih građana iz Dalmacije na ovim su manifestacijama nazočni bili i planinari iz drugih dijelova Hrvatske te iz Herceg-Bosne. Na razini Koordinacije održani su i neki drugi skupovi kao Savjetovanje o planinarskim objektima i radni sastanak s predstavnicima PS Herceg-Bosne. Broj planinara u Dalmaciji raste, a uočljivo je da se osnivaju planinarske udruge i u novim sredinama. Stanje u pojedinim planinarskim aktivnostima je veoma raznoliko i to bi zahtijevalo poseban prikaz. Mislim da je Dalmatinska planinarska koordinacija ispunila jedan prazan prostor i ostvarila dio zadaća koji se našao pred njom. Za neke veće domete potrebna je veća suradnja udruga i veći angažman pojedinaca. Zahvaljujem svima koji su doprinijeli dosadašnjem radu.

Ivan Marinov

SASTANAK DALMATINSKE PLANINARSKOJE KOORDINACIJE

U okviru Dana dalmatinskih planinara 2004. održanom 9. svibnja na Kozjaku, upriličen je i sastanak Dalmatinske planinarske koordinacije. Podneseno je izvješće o desetgodišnjem radu Dalmatinske planinarske koordinacije. Nakon opširne rasprave o stanju u hrvatskom, te posebice u dalmatinskom planinarstvu, prevladalo je mišljenje da je potrebno formirati Dalmatinski planinarski savez. Već je izabran i inicijativni odbor za provođenje pripremnih radnji. Raspravljalo se o registraciji markacista te o nekim planinarskim putovima. Prihvaćena je kandidatura HPD »Mosor« za organizatora Dana dalmatinskih planinara 2005. Iz HPD »A. Bedalov« predloženo je organiziranje komemoracije povodom 30-obljetnice pogibije naših alpinista na Kavkazu.

Ivan Marinov

SKUPŠTINA HPD »LIPA« IZ SESVETA

Dana 16. travnja u Sesvetama je održana svečana izvještajno-izborna skupština HPD »Lipa«. Skupštinu je otvorio predsjednik Ivan Horvat pozdravivši članove i goste, predstavnike HPS-a, PSZ-a te planinarskih društava »Vihor«, »Stanko Kempny«, »Javor«, »Blagus«, »Sljeme«, »Grafičar«, »Zanatlija« i »Degenija«, koji su potom prenijeli čestitke i pozdrave svojih društava.

U izvješću o radu društva u proteklom dvo i pol godišnjem razdoblju istaknuto je osmišljavanje i postavljanje izložbe »U susret 50. obljetnici« i izrada »Spomen zapisa«, izložba slika naslikanih u likovnoj koloniji na Lipi, radovi na uređenju doma i njegove okoline, dok su mise pri kapelici Hrvatskih mučenika, Martinje, novogodišnja slavlja i »Fašničko spelavanje« već postali tradicionalnim danima druženja na Lipi. Organizirano je 78 izleta. HPS je HPD »Lipa« proglasio najboljim društvom u 2001. godini.

Uz veliko hvala za požrtvornost, odricanje, trud i entuzijazam u vođenju društva razrješnica je dodijeljena predsjedniku društva Ivanu Horvatu, upravnom i nadzornom odboru i sudu časti, te je izabrano novo vodstvo u sastavu: Branko Podolar (predsjednik), Višnja Žegarac i Vladimir Beštak (dopredsjednici), Branko Kelčec, Jasminka Fabijančić, Jasna Žumber i Stjepan Poldugač (članovi upravnog odbora). Željko Čubela, Lucija Vidinlić i Željko Mlinar izabrani su za članove Nadzornog odbora, a Branko Kelčec, Josip Rukavina i Elizabeta Brajkov za članove Suda časti.

Najljepši dio skupštine svakako je dodjela priznanja za višegodišnji rad i doprinos razvoju planinarstva. Ovoga puta počasnim članovima proglašeni su Eliza-

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-luX
ZA RH BIH I SLO

Compact dalekozori

Monokulari

ZOOM dalekozori

Panoramski dalekozori

Kompasi

Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

beta Brajkov, Željko Ćubela, Josip Rukavina i Branko Kelčec. Priznanja HPS-a primili su Željko Ćubela, Zdravko Bartolić, Lucija Vidinlić, Vladimir Beštak, Elizabeta Brajkov, Branko Kelčec i Josip Rukavina, a priznanja PSZ-a primilo je 19-oro članova.

Plan i program rada za iduće razdoblje iznio je novi predsjednik društva Branko Podolar i najavio glavni moto svih aktivnosti: Vratimo se Lipi!

Na neki način, može se reći da skupština nije završila svečanom zakuskom u večernjim satima, nego tek sutradan početkom proslave 130. godišnjice hrvatskog planinarstva u Ogulinu i na Kleku, kojoj je prisustvovalo 48 članova društva. Jedan je od njih ipak bio poseban: Zvonko Jančec član je društva na kojeg smo toga dana bili osobito ponosni. Zdravog i vedrog planinara pokosila je teška bolest, borio se i izborio za život, ali se posljedice osjećaju u otežanom kretanju. Uporan i nesalomljiv pobijedio je planinu. S naprtnjačom na leđima i pomagalima u rukama, nogu pred nogu, stigao je u dom pod Klekom. Iskreno čestitamo!

I na kraju, pozivamo sve planinare i prijatelje planina na proslavu Dana Lipe koji ćemo obilježiti 13. lipnja na Lipi. Tom će prigodom biti predstavljen Spomen zapis uz 50. obljetnicu HPD »Lipa«.

Jasna Žagar

ODRŽANA DRUGA SLAVONSKA PLANINARSKA ŠKOLA

Slavonski planinarski savez je sa Hrvatskim planinarskim savezom po drugi puta organizirao planinarsku školu u Slavoniji. Škola je održana 27. i 28. ožujka te 3. i 4. travnja. Predavanja su održana u planinarskom domu »Đuro Pilar« u Slavonskom Brodu. Domaćini su i ovog puta bili članovi HPD »Dilj gora«. Predavanja su obuhvatila teme predviđene programom HPS-a, a predavači su bili Vladimir Novak, Krunoslav Hornung, Miroslav Mesić, Dario Švajda, Tvrtko Pervan i Otmar Tosenberger. Orijentacijske vježbe održane su na Dilj-gori, a vježbe na stijeni na Stjenjaku kraj Orahovice.

Sve organizatore ugodno je iznenadio broj i sastav polaznika. Iako je planirano trideset, prijavilo se više od tog broja, a došlo je 49 planinara, koliko je školu i završilo. Polaznici su bili iz HPD »Dilj gora« Slavonski Brod, PD »Đakovo«, HPD »Tikvica« Županja, PD »Dirov brijeg« Vinkovci, PD »Zanatlija« Osijek, PD »Psunje« Pakrac i PD »Bršljan-Jankovac« Osijek. Među polaznicima je bilo mnogo mladih, što uvijek posebno raduje. Osim napora i uloženog truda, svima je ostao odličan osjećaj radi razmijenjenog znanja iz planinarstva. I ovog puta obogaćeni smo za nova prijateljstva.

Blanka Sabolić-Körmeny

Planinarska kuća »Lapjak« iznad kupališta u Velikoj

NEVOLJE S DOMOM »LAPJAK«

Članovi HPD »Sokolovac« iz Požege održali su 5. ožujka redovnu godišnju skupštinu u nazočnosti gradonačelnika Zdravka Ronka te gostiju iz sedam slavonskih planinarskih udruga i jednog zagrebačkog društva. Uz uobičajene točke dnevnog reda, u središtu rasprave bilo je stanje planinarskih objekata razasutih po slavonskom gorju. Ukupna je ocjena pozitivna. Bila bi čak izvrsna da požeški planinari ne moraju za svoj dom tražiti pravdu na sudu. Naime, prije trinaest godina dom je u Velikoj iznajmljen tvrtki »Kamen-Ingrad«. Poslije deset godina ugovor je istekao, a vlasnicima je vraćen vrlo ruševan objekt. Brojne obveze iz ugovora »Kamen-Ingrad« nije poštovao pa je sve završilo na požeškom Općinskom sudu. Parnica se odugovlači, a nekretnina postaje sve bezvrednijom. Požeški su se planinari bez svoje krivnje našli u mat-poziciji. Moraju plaćati komunalne i druge usluge veličkoj općini i državi, a dok se ne završi sudski spor, dom ne mogu prodati. Suprotno tome vedro su djelovale riječi planinara iz Slavenskog Broda, Pakraca i Daruvara, koji su na različite načine, ali uspješno, riješili probleme s vlastitim krovom nad glavom. Posebice je okupljene obradovalo izvješće osječkih planinara o obnovi doma i uređivanju okoliša u Jankovcu na Papuku. Sada se o njemu brinu »Hrvatske šume«, a jezero, branu i slapište uredile su »Hrvatske vode«. Uz program rada za ovu godinu, utvrđena su imena najaktivnijih članova, kandidata za priznanja HPS. Posebice je pohvaljen Zdravko Čevapović, koji je zajedno s članovima PD »Šumar« boravio u Nepal u penjao na Kala Pattaru (5550 m) u masivu Mount Everest.

Ivan Jakovina

12. 6.	Proljetni pohod na Žumberak <i>Sošice - Sv. Gera - Sekulići - Sošice</i>	PŠK »Trešnjevka - Monter«, Zagreb Ljerka Farkaš, 01/652-2984, 098/901-8855 Josipa Kljaić, 01/370-3071
12. 6.	Dan bazge <i>Obilazak 2. dijela RGPP-a</i>	PD »Višnjevica«, Ravna Gora Blažica Sveticki, 098/260-209, tzo-ravna-gora@ri.htnet.
13. 6.	3. pohod po Goranskom pl. putu <i>Levešni vrh - Špičasti vrh</i>	HPD »Zagreb-Matica«, Zagreb Jasna Kosović, 01/46-49-584
13. 6.	Slet mladih planinara ZPP-a <i>Lipa</i>	HPD »Lipa«, Sesvete Ivan Horvat, 01/20-01-315
13. 6.	Otvaranje pl. kuće »Careva kuća« <i>Velebit, Begovača</i>	HPD »Gromovača«, Otočac Ante Plavčić, 053/772-298
20. 6.	Memorijal Boris Bogević <i>Veli Brgud - Zvoneća - Lome - Jelenjak - Veli Brgud</i>	PD HPT »Učka«, Rijeka Ilija Blatančić, 098/305-831, 098/305-832 Dinko Fištrek, 051/674-994
25. - 27. 6.	14. Alpe-Adria Cup <i>Lividraga - Gerovo</i>	POK »Ris«, Delnice Ivica Urbanc, 098/1718-376, ivica.urbanc@ri.htnet.hr
26. - 27. 6.	Susret planinara Slavonije <i>PD Petrov vrh, zapadni Papuk</i>	PD »Petrov vrh«, Daruvar Slavko Sohr, 098/17-00-866 Milivoj Gorinšek, 043/78-00-012
27. 6.	Otvaranje staze mladih »Belice« <i>Ivanščica, Belecgrad</i>	HPD »Belecgrad«, Belec Verica Havočić, 049/460-135, 098/16-09-056
3. - 4. 7.	14. obljetnica Mrkopaljskog pl. puta <i>Samarske stijene</i>	HPD »Bijele stijene«, Mrkopalj Stanislav Horaček, 098/402-141, s.horacek@hi.htnet.hr
11. 7.	Planinarsko druženje u Međimurju <i>Gornje Međimurje</i>	HPD »Međimurje«, Čakovec Magdalena Bistović, 040310955 Bogomir Trabe, 0915049566
25. 7.	Iz Ivanca do vrha <i>Ivanščica</i>	HPD »Ivančica«, Ivanec Cvjetko Šošarić, 042781923 Borislav Kušen, 042781923
25. 7.	Ljetni susret na Belecgradu <i>pl. kuća Belecgrad</i>	HPD »Belecgrad«, Belec Verica Havočić, 049/460-135, 098/16-09-056

OTVORENJE OBNOVLJENOG DOMA NA DINARI 11. 9.

Obnovljeni planinarski dom »Brezovac« na Dinari bit će svečano otvoren 11. 9. umjesto 19. 6. kako je bilo najavljeno. Razlog za odgodu datuma otvaranja je nemogućnost da se svi potrebni radovi na domu dovrše do 19. lipnja. Naime, radovi započeti prošle godine nisu mogli biti nastavljeni sve do sredine svibnja zbog dugog zadržavanja snijega na Dinari.

ŽELJKO POLJAK

Zlatna knjiga hrvatskog planinarstva

Jeste li nabavili svoj
primerak Zlatne knjige
hrvatskog planinarstva?

Knjigu možete nabaviti ili naručiti
u Hrvatskom planinarskom savezu:
tel. 01/48-24-142 i 01/48-23-624

NE LUTAJTE ! MI VAM NUDIMO

VRHUNSKU OPREMU RENOMIRANIH TVRTKI ZA PROFESIONALNI ALPINIZAM,
REKREATIVNO PLANINARENJE, SPORTSKO PENJANJE, RAZNE OUTDOOR
AKTIVNOSTI, GORSKO SPAŠAVANJE I VISINSKE RADOVE

UVOZNIK I ZASTUPNIK ZA REPUBLIKU HRVATSKU : HIMALAYA SPORT D.O.O. VARAŽDIN, VRAZOVA 8C

TEL/FAX: 042/313-701 WEB: www.himalaya-sport.com

